

Ukuli

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry

1/2010, 41.vsk

JULKAISIJA:

Turun lintutieteellinen yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
www.tly.info

TOIMITUS / REDAKTION

ukuli@tly.info
Päätoimittaja: Mikko Oivukka
Toimituskunta: Susanna Auvinen,
Esko Gustafsson, Kalle Rainio, Asko
Suoranta

Ulkoasu ja taitto: Totti Toiskallio

PAINOTIEDOT / TRYCKERIUPPGIFTER

Painopaikka / Tryckeri:
Newprint Oy, Raisio
Painetty / tryckt 2010
Painos / Upplaga 900 kpl
ISSN: 0782-8195

ILMOITA MUUTTUNUT OSOITTEESI!

Varmista yhdistyspostin perilletulo ja ilmoita oikea osoitteesi BirdLife Suomen internetsivujen etusivulta (www.birdlife.fi) löytyvällä osoitteenmuutoslomakkeella.

Ukulin aineistot

Lehteen tulevat jutut, kuvat ja muut mahdolliset materiaalit toimitetaan lehden toimituskunnalle (ks. yllä) tai sähköpostilla osoitteeseen ukuli@tly.info

Ukulin ilmoitushinnat:

1/1 takasivu 500 euroa
1/1 sisäsivu 350 euroa
1/2 sisäsivu 150 euroa
1/3 sisäsivu 100 euroa
1/4 sisäsivu 80 euroa

tai sopimuksen mukaan

Ukuli

1/2010, 40.vsk

SISÄLLYS

- 3 Pääkirjoitus:
"Ukulin tekeminen voi olla jopa hauskaa"
• *Mikko Oivukka*
- 4 Jurmon pesimälinnusto selvitetiin
• *Mikael Nordström*
- 8 Törmäpääsky, BirdLife Suomen vuoden lintu 2009 – tuloksia Varsinais-Suomesta
• *Juhani Salmi*
- 10 Mustarastaan määrittäminen
• *Jyrki Normaja*
- 14 TLY:n aluerariteettikomitean ja BirdLife Suomen rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2009 harvinaisuushavainnot TLY:n havaintojenkeruualueelta
• *Hannu Huhtinen, Rami Lindroos, Markus Lampinen, Kalle Rainio ja Pekka Alho*
- 26 Varsinais-Suomen kaupunkien linnusto talvella 2003/2004
• *Esko Gustafsson, Veijo Peltola, Asko Suoranta*
- 38 Talvea pakoon sademetsään
• *Mikko Oivukka*

Kannen kuva: Merilokki *Larus marinus*

© Ari Kuusela, 2010.

sallispuistojen verkostosta. Panaman turismi on nousussa, joten ehkä jonain päivänä Panama saattaa nousta lintuturismissa jopa Costa Rican edelle. Lintujen lisäksi luonto on henkeäsalpaavan kaunista. Valtavat sademetsät, vuoristojen pilvimetsät, hulpeat tulivuoret ja kauniit Karibianmeren ja Tyynenmeren rantamaisemat saavat suomalaisturistin haukkomaan henkeään kerta toisensa jälkeen. Costa Ricassa on havaittu myös yli 250 lajia nisäkkäitä, joten jos esimerkiksi kymmenien eri kolibrilajien, tukaanien tai momottien ihasteluun on mahdollista kyllästyä, niin aina voi tutustua mm. laiskiaisiin, apinoihin, krokotiileihin, jättiläiskilpikonnaan, delfiineihin tai valaisiin. Ei tietenkään ole syytä unohtaa valtavia iguaaneja, isoja ja värikkäitä perhosia taikka värikkäitä myrkkysammakoita. Väli-Amerikan luonto ei varmastikaan jätä ketään kylmäksi!

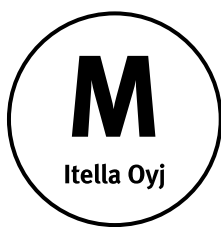
Viime talven kokemuksen innoittama olen lähdössä tulevanakin tal-

vena kolmeksi kuukaudeksi Costa Ricaan ja Panamaan. Haluan antaa jokaiselle aistilleni mahdollisuuden nauttia näistä Väli-Amerikan luonnon eksoottisesta piirteistä. Haluan ihastella lintujen komeaa väri-loistoa, haluan kuunnella luonnon monipuolista äänimaailmaa kansallispuiston siimeksessä, haluan hengittää sademetsän tuottamaa puhdasta ilmaa, haluan nauttia iloisesta auringonpaisteesta, haluan kastella varpaani Tyynenmeren rantavedessä ja haluan kävellä paljain jaloin pitkin loputonta rantaviivaa.

Lisäksi haluamme antaa puolisoni kanssa mahdollisuuden kaikille linnuista ja luonnosta kiinnostuneille tutustua Väli-Amerikan eksoottiseen luontoon ja mielenkiintoiseen kulttuuriin, kirjoittamalla kokemuksistamme ja retkistämme nettisivuillamme. Toistaiseksi galleriastamme löytyy kuvia yli 150 Väli-Amerikan lintulajista. Toivotavasti voimme antaa teille uusia kokemuksia lintujen maailmasta!

Sivumme löydät osoitteesta www.oivukka.fi.

Lintumatkat asiantuntioden opastuksella

2011 kohteet: Australia, Bhutan, Botswana, Costa Rica, Etelä-Etiopia, Costa Rica ja Panama yhdistelmämatka, Papua-Uusi-Guinea sekä monia muita kohteita.

Costa Rica 19.1. - 2.2. 2011
Mikko Oivukan opastamana

Lisää tietoa matkoistamme
www.kontiki.fi

Oppaina mm:
Tuomas Seimola, Mikko Oivukka, Juha
Honkala, Lasse J. Laine ja Hanna Aalto

Y-tunnus: 099 8601-3
KuVi: 3205/00/Mj

”Ukulin tekeminen voi olla jopa hauskaa”

Mikko Oivukka

Raskas, mutta antoisa kesä atlashavaintojen keräämisessä on taas takana ja on tullut aika palata sorvin ääreen. Kädessäsi on uusi Ukuli, joka toivottavasti antaa sinulle mukavia lukuhetkiä mielenkiintoisten aiheiden parissa. Valitettavasti myös toimituskunnasta lähtee paljon osaamista tämän lehden myötä, kun 8 vuotta toimituksessa mukana ollut Totti Toiskallio jättää tehtävänsä lehden taittajana. Suuri KIITOS Totille kaikista näistä numeroista, joita hän on omalla ammatitaidollaan vienyt eteenpäin. Haluaisin antaa myös erityisen kiitoksen siitä, että ukulin vaikeina vuosina lehden päätoimittajana useamman vuoden toiminut Totti jäi usein yksin mahdollittoman suuren työmäärän alle, mutta siitä huolimatta lehdet aina ilmestyivät. Viimeiset vuodet Totti on keskittynyt pääosin vain lehden taittamiseen, joka on antanut hänelle mahdollisuuden kehittää lehden ulkoasua todella upeaksi.

Toimituskunnan kokoonpano on pysynyt muutaman vuoden ennallaan, joten lehden kehittymisen kannalta olisi hienoa, jos saisimme uutta verta mukaan lehden tekoon. Tiedän, että nyky-yhteiskunnan paineessa ajan käyttö jakaantuu pääosin työn ja perheen kesken. Sen jälkeen loput vapaa-ajasta haluamme viettää maastossa havaintoja tehden. Se on ihan ymmärrettävää, mutta pienelläkin panostuksella sinusta voi olla suuri apu lehden tekoon. Monille on suuri kynnyks lähteä mukaan, koska ei pidä itseään tarpeeksi hyvänä kirjoittamaan juttuja. Olen itsekin ollut ihan samanlaisessa tilanteessa. Ajattelin ennen toimituskuntaan liittymistä, että en ole tarpeeksi hyvä toimittamaan lehteä. Päätin kuitenkin ns. ottaa härkää sarvista ja lähteä mukaan, kun noin 3 vuotta sitten ukuliverkossa haettiin innokkaita jäseniä toimituskuntaan. Muistan vieläkin todella hyvin, kun liityin toimituskuntaan sanoin ”voin tulla mukaan, mutta päätoimittajaksi en missään nimessä ryhdy...” ja tässä sitä nyt sitten ollaan!

Varmasti mukaan lähtemistä jarruttaa myös pelko siitä, että joutuu sitoutumaan johonkin sellaiseen projektiin, joka teettää liikaa töitä tai josta on vaikea päästä pois. Vapaaehtoistyön hyvä puoli on kuitenkin se, että sitä tehdään juuri niin paljon kuin rahkeet riittävät. Tietysti jos sovitaan aikatauluista, niin niistä olisi hyvä pitää kiinni. Sitä paitsi ei ole tarkoitus, että jokaisen pitäisi osallistua kaikkeen. Esimerkiksi jos olet hyvä kynän varressa, niin voit kirjoittaa juttuja, jos ymmärrät tietokoneiden päälle, voit päivittää ukulin tietoja kotisivuille, jos äidinkielen osaamisesi on hyvällä tasol-

la, voit toimia oikolukijana, jos paikallinen lintutietämyksesi on hyvä, voit osallistua katsausten tekoon, jos sinulla on vilkas mielikuvitus, voit osallistua ideointiin tai jos tykkäät valokuvaamisesta, voit toimia kuvien metsästäjänä. Mahdollisuuksia on siis monia. Palkaksi voin luvata ainakin hyvän mielen, ukulin tekeminen voi olla jopa hauskaa!

Varmasti jokainen luonnossa liikkuja on kokenut vuosien varrella kaikenlaisia mielenkiintoisia tapahtumia, jotka usein jäävät vain omiin muistoihin tai havaintovihkoihin. Helposti nämä mieleenpainuvat havainnot häviävät kuitenkin Tiiran havaintomassaan vain yksittäisenä havaintoja esimerkiksi ”kivitasku 1p”, vaikka todellisuudessa tämä yksittäinen kivitasku olisikin tehnyt päivästäsi todella ainutlaatuisen. Viime numerossa julkaisimme ensimmäisiä jäsenien lyhyitä tarinoita siitä, mitä luonnossa voi nähdä ja kokea. Haluaisimme jatkaa juttujen julkaisua seuraavissakin numeroissa ja se olisi sinulle yksi helppo tapa osallistua lehden tekoon ja helpottaa toimituskunnan työtä. Lyhyiden tarinoiden taustalla ei tarvitse olla mitään ihmeellistä, vain jotain mikä on jäänyt mieleesi ja tuonut sinulle hyvän mielen.

Toivotan kaikille linturikasta syksyä ja mieleenpainuvia havaintoja!

Atlaskausi on ohi. © Totti Toiskallio, Lappeenranta, 2010.

Jurmon pesimälinnusto selvitettiin

TLY tilasi vuonna 2009 Jurmon pääsaarta koskevan pesimälinnustokartoituksen, jonka teki Varsinais-Suomen luonto- ja ympäristöpalvelut. Tämä artikkeli on kooste kartoitusraportista. Raportti on kokonaisuudessaan la-dattavissa kotisivuilta www.tly.info.

.....
Mikael Nordström
.....

Korppoon, nykyisen Länsi-Turunmaan Jurmo on tunnettu jo pitkään arvokkaasta harjunummaimaisemastaan, sekä viimeistään 1960-luvulta lähtien myös linnustostaan. Vuodesta 1962 alkaen saarella on toiminut Turun lintutieteellisen yhdistyksen lintuase-ma. Jurmo kuuluu Saaristomeren kansallispuistoon ja on laajasti mukana Natura 2000 -ohjelmassa. Jurmolle tunnusomaisen kanervanummen lisäksi kokonaisuuteen kuuluu laajoja katajikkoja, terva-leppälehtoja, niittyjä, suo, sekä alavia kahlaajarantoja. Länsiosaa luonnehtivat pitkät kivikkoriutat ja hiekkasärkät, sekä edustan hiekkapohjaiset saaret. Riuttojen väliin on kuroutunut matala järvi, jonka ympäristö on säilynyt niittymäisenä. Saaren kylämiljöötä reunustaa istutettu männikkö.

Jurmo on ollut asuttu luultavasti jo 1200-luvulta lähtien (Andersson 2009). Enimmillään saarella on asunut 50 henkeä, nykyisin ympärivuotisesti enää kuusi. Laidunnus on osaltaan jo pitkään muokannut ja ylläpitänyt Jurmon maisemaa. Saaren ainutlaatuista avointa maisemaa uhkaavat laiduntamisen hiipumisen lisäksi yleinen umpeenkasvu ja istutusmännikön leviäminen harjulle. Laidunnusta ja raivaustoimenpiteitä ollaan lisäämässä umpeenkasvun hillitsemiseksi. Jurmon luontoa hoidetaan jatkossa vuonna 2008 vahvistetun hoitosuunnitelman mukaan (Metsähallitus; Leif Lindgren).

Ympäristömuutosten myötä muutuu myös saaren linnusto. Laskennat osuivat historialliseen aikaan, sillä Estrevlarna (Heinäsaari) oli edeltävänä talvikautena kasvanut

kiinni pääsaareen. Meri oli vähin erin muovannut hiekkariuttoja siten, että yksi Heinäsaaren riutoista kasvoi kiinni pääsaareen, sen länsiriuttaan. Tämän suhteen laskennoissa oltiin tavallaan optimaalisesta vuosi myöhässä, sillä muutos mahdollisti mm. ketun kulkemisen kuivin jaloin Heinäsaaren.

Jurmon lintuaseman rutiineihin on alusta alkaen kuulunut varpuslintujen verkkorengastus, sekä epäsäännöllisemmin kahlaajien katiskapyynti. Muita rutiineja ovat olleet ns. länsireitin lepäilijälaskenta, aamumuutonseuranta, sekä vapaaehtoisena tai ajan / miehittäjä määrän mahdollistaessa, itäreitin laskenta. Tämä on luonut vankan perustietämyksen saaren linnustosta. Toisaalta, niin oudolta kuin se ehkä kuulostaakin, ei aseman aineistosta

tästä huolimatta saa selkeää kokonaiskuvausta pesimälinnustosta tai sen vaihteluista. Kuten edellä todettiin, lintuaseman toiminta on keskittynyt rengastukseen ja läpimuuttajien seurantaan, kun taas pesimälinnuston hyvä tuntemus edellyttäisi keskittymistä pesimälinnustoon. Osin aineiston puutteet johtuvat myös mm. pesimäaikaisista liikkumisrajoituksista, sillä esimerkiksi länsipään saarien tarkempi kartointus edellyttää erillistä lupaa nousta maihin suojelualueelle.

Menetelmät

Laskennat suoritettiin kartoituskenttien välillä 5.5.–24.6.2009. Laskentoja varten Turun lintutieteellinen yhdistys hankki Metsähallitukselta luvat liikkua myös suojelualueiden osalla. Raporttia varten käytiin Jurmon lintuaseman asemalomakkeet läpi mahdollisen pesimälinnustoa koskevan täydentävän havaintomateriaalin varalta. Aseman aineisto käytiin läpi vain vuoden 2009 osalta. Kesän 2009 pesimälinnustolaskennoista vastasivat Pekka Alho, Rami Lindroos ja Markus Lampinen. Raportoinnista vastasi ensisijaisesti Pekka Alho.

Aikaisemmat pesimälinnuston laskennat

Jurmon pesimälinnustoa on aiemmin selvitetty tarkemmin seuraavasti:

1970 Rolf Karlsson ym.; julkaisematon, asemalomakkeelle kirjattu
1975 Torsten Stjernberg; Alueen luodot, ei pääsaarta
1975 & 1979 Veijo Vänskä; julkaisematon käsikirjoitus
1977 Veijo Vänskä; vain alueen luodot

1993 Mika Miettinen; pääsaari ja luodot

1994 Hannu Eloranta & Ilari Sääksjärvi; pääsaari (liittyen koko kansallispuiston laskentoihin).

Pääsaaren linnustoa ovat edellä mainituista kattavammin kartoittaneet vuosien 1975, 1979, 1993 ja 1994 laskennat. Vuoden 1970 tiedot koskevat vain osaa kahlaajista ja vesilinnuista ja vuodelta 1974 mukana on Jouko Högmanderin omaa havaintoaineistoa. Muut laskennat ovat keskittyneet Jurmon kylän saariston luotojen pesimälinnustoon. Jurmon lintuasema on luonnollisesti tuottanut paljon hajanaista tietoa pesimälinnustosta, mutta sen tuottama aineisto ei pesimälinnuston osalta ole kovin käyttökelpoista. Vanhan asemalomakeaineiston läpikäyminen ja koostaminen pesimälinnuston näkökulmasta olisi varmasti tarpeen. Nykymuotoiset linnustokartoitukset poikkeavat jonkin verran aiemmista myös menetelmiltään. Jurmon suhteen aineisto on kuitenkin melko vertailukelpoista niiden kartoitusten osalta, joissa myös pääsaaren ja/tai Estrevlarnan ja Ömsarstenin pesimälinnusto on kartoitettu.

Tulokset

Vuoden 2009 laskennoissa Jurmossa tavattiin pesivänä 66 lajia, sekä mahdollisesti pesivänä muutama laji lisää. Lisäksi laskennan ulkopuolisilla lähiluodoilla pesi ainakin riskilä, merikihu ja huuhkaja. Pesiviä lintupareja tavattiin yhteensä vähintään 693.

Vesilinnut

Valkoposkihanhia pesi Ömsarstenillä (Haahkasaari) 50 parin kolonia. Tämän lisäksi yksi pari pesi sataman edustalla Rävänäsgrundetilla. Jurmon pääsaaresta lounaaseen olevilla luodilla, mm. somerikkoisella Skalmörenillä pesii myös valkoposki-

hanhia joten koko Jurmon saariston pesimäkanta lienee huomattavan suuri. Jurmon saariston valkoposkihanhet kerääntyvät loppukesällä parveksi joka laiduntaa pääsaaren niittyjä. Vuonna 2009 laskettiin enimmillään 23.7. 187 yksilöä (asema-lomakkeelta: Hannu Ali-Eskola, Juha Kylänpää, Jari Helstola).

Ristisorsan parimäärä oli ehkä yllättäen vain yksi pari. Toki pareja on Jurmon kylän laajassa saaristossa lisää. Anas-suvun sorsista pesintä todettiin kaikilla muilla lajeilla paitsi harmaasorsalla ja heinätavilla, kokonaisparimäärän ollessa 16.

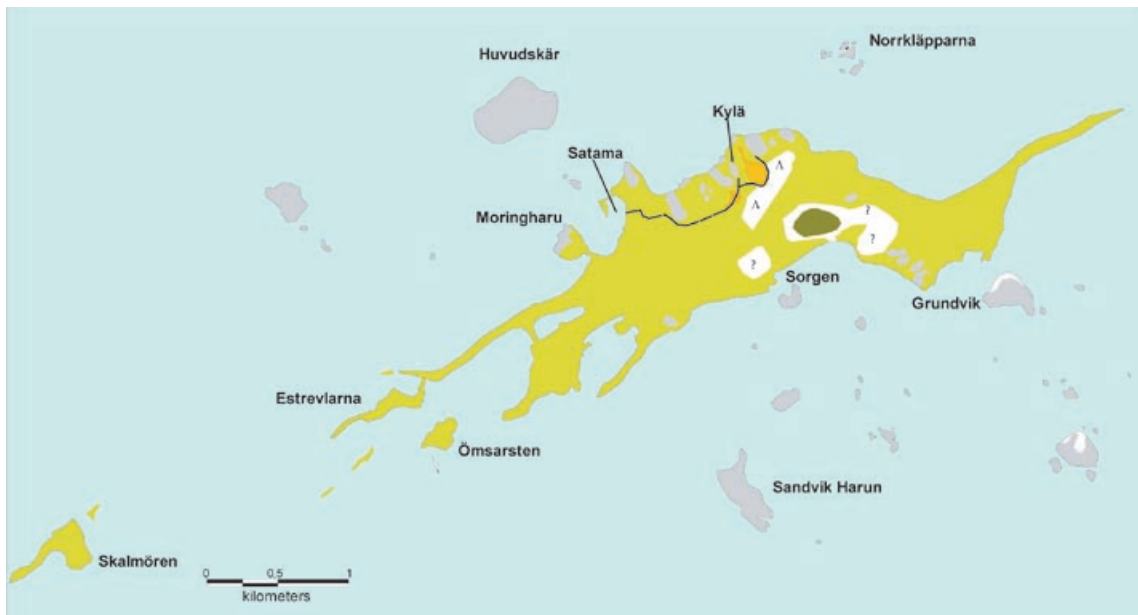
Haahkan parimäärä oli 125, joista 123 olivat Ömsarstenillä. Pääsaarella ei tavattu yhtään pesää.

Kahlaajat

Jurmon pesivä kahlaajalajisto on monipuolinen ja -lukuinen. Tärkeimmät pesimäalueet sijaitsevat saaren länsiosissa. Kahlaajalajiston kannalta Jurmon rantaniittyjen laidunnuksen jatkuminen on erityisen tärkeää. Laidunnusapua tulee kesikesästä lähtien valkoposkihanhiin tuodessa poikueensa pääsaaren rantaniityille. Jurmon pesimälinnuston helmi, äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu etelänsuosirri, pesi 3-4 parin voimin. Parimäärä on pysynyt samansuuruisena jo 1970-luvulta lähtien. Tosin laji on pesinyt meinaa vuosikymmeninä myös itäpään Grundvikissä, joka nyttemmin on korkean kasvillisuuden valtaama. Tärkeimmät pesimäalueet ovat tätä nykyä saaren länsiosissa, erityisesti järven ympäristössä. Poikkeuksellisen runsaasti Jurmossa pesii meriharakoita, tyllejä, punajalkavikloja ja karikukkoja. Erikoisuuksiin kuuluvat kuovi ja suokukko (2 paria).

Muu lajisto

Naurulokki on viime vuosina alkanut pesiä usealla paikalla Turunmaan ulkosaaristossa. Jurmossa

Kartta. Jurmon pääsaari lähiluotoineen. Laskenta-alue kattaa koko pääsaaren sekä Estrevlarna ja Ömsarsten -nimiset luodot. Estrevlarna on talvella 2008-2009 kuroutunut kiinni pääsaareen.

pesi vuonna 2009 5 paria. Pikku-tiira saalisteli Jurmon poukamissa koko alkukesän ajan ja aloitti pesinnän saaren länsipuolella olevalla riutalla, mutta siirtyi myöhemmin Skalmörenille. Huomionarvoista on myös kalatiiran yleistyminen pesivänä Jurmossa. Sama trendi on ollut havaittavissa 2000-luvun aikana myös muissa ulkosaariston lintulaskennoissa (M. Nordström suull. komm.)

Eriyisesti tiirojen, mutta myös monen muun lajin pesinnät epäonnistuivat lähes totaalaisesti. Syynä tähän oli ilmeisesti erittäin huonot sääolosuhteet, mm. runsaat sateet, veden pinnan nousu ja kova tuuli, jonka seurauksena pesiä ja poikueita tuhoutui. Tämä koski laajasti koko Suomen rannikon saaristolinnustoa, jonka pesimämenestys oli usealla seuranta-alueella heikko (Rengastajaverkko). Myös ketun esiintyminen pääsaarella vaikutti mahdollisesti pesimämenestykseen.

Huuhkaja pesi tiettävästi ensimmäistä kertaa Jurmon kylän alu-

eella, pääsaaren lähistöllä olevalla saarella, saaden ainakin yhden poikasen. Sarvipöllö pesi männikössä, mutta suopöllön pesintää ei todettu vaikka laji laskennoissa havaittiinkin. Kirjokertulla todettiin ilahduttavasti peräti viisi paria, joista kolme itäpään katajikkossa, yksi kylän niityn reunassa ja yksi kylän länsipuolen katajikkorinteessä. Kirjokertujen parimäärä on Jurmossa ollut aikaisemmin 0-3 paria (Kunttu 2009), joten vuoden 2009 tulos oli poikkeuksellisen hyvä. Kirjokertun seuralaislajin, pikkulepinkäisen parimäärä oli seitsemän.

Kaikkien lajien parimäärät ovat taulukossa 1, jossa myös aikaisempien vuosien laskentatulokset. Jurmossa on vuosien mittaan tavattu pesivänä joukko lajeja, joita ei havaittu pesivänä vuoden 2009 kartoituksessa. Toisinaan tai satunnaisesti Jurmossa pesineitä lintulajeja ovat olleet ainakin seuraavat: heinätiira, tuulihaukka, pikkutylli, liro, suopöllö, korppi, punarinta, punakylkirastas ja pajusirkku. To-

dennäköisiä tai mahdollisia pesijöitä ovat lisäksi olleet mm. räkättirastas, hemppo ja nokkavarpunen.

Muutoksia pesimälinnustossa

Vuoden 1997 yhteenvedon mukaan (Miettinen, Stjernberg, & Högmänder 1997) Saaristomeren kansallispuistossa viime vuosikymmeninä runsastuneita lajeja ovat kyhmyjoutsen, haahka, harmaalokki, merilokki, merihanhi, merikotka, meriharakka, korppi, ja varis. Näistä haahkan kanta on sittemmin kääntynyt laskuun Saaristomerellä (Linnut vuosikirja 2006). Uusia pesimälajeja ovat olleet kanadanjalkapoposkihanhi, harmaasorsa ja etelänkiisla. Vastaavasti taantuneita lajeja ovat olleet selkälokki, räyskä, ruokki, riskilä, pilkkasiipi, tukkakoskelo, tuulihaukka, karikukko ja kalatiira.

Laskentatulokset Jurmon pääsaarelta länsipään saarineen eivät kuvaa hyvin kaikkien edellä mainittujen luotolajien kannankehitystä, sillä moni näistä ei alun perinkään ole

JURMON PÄÄSAAREN PESIMÄLINNUSTON PARIMÄÄRIÄ 1970–2009 (taulukko, osa 1)

LAJI	VUOSI							
	1970	1974	1975	1979	1993	1994	2009	
Kyhmyjoutsen <i>Cygolo</i>			0	1				4
Merihanhi <i>Ansans</i>								
Valkoposkihanhi <i>Braleu</i>						1		51
Ristisorsa <i>Tadtad</i>	2		1		1	8		1
Haapana <i>Anapen</i>								2
Harmaasorsa <i>Anastr</i>								
Tavi <i>Anacre</i>	2							3
Sinisorsa <i>Anapla</i>	7		1	1	8			6
Jouhisorsa <i>Anaacu</i>	8		3		1	4		1
Heinätavi <i>Anaque</i>		1	1		3	0		
Lapasorsa <i>Anacly</i>	6		3	2	5			4
Tukkasotka <i>Aytful</i>			3	0	5			3
Haahka <i>Sommol</i>			296	414	16			125
Piikkasiipi <i>Melfus</i>					30			3
Telkkä <i>Buccla</i>								1
Isokoskelo <i>Mermer</i>			1	0				1
Tukkakoskelo <i>Merser</i>								
Teeri <i>Tetrix</i>							x	3
Tuulihaukka <i>Faltin</i>		1						
Luhtakana <i>Ralaqu</i>								2
Meriharakka <i>Haeost</i>		14	29	21	19	20		21
Pikkutylli <i>Chadub</i>					1			
Tylli <i>Chahia</i>		13	24	18	24			20
Töyhtöhyppä <i>Vanvan</i>	5	5	7	3	6	5		5
Suosirri <i>Calalp</i>	10	2	6	4	4	5		3
Suokukko <i>Phipug</i>			0	1				2
Taivaanvuohi <i>Galgal</i>	4	3	2	0				1
Lehtokurppa <i>Scorus</i>								1
Kuovi <i>Numarq</i>					1			1
Punajalkaviklo <i>Tritot</i>	18		15	11	13			15
Liro <i>Trigla</i>					1			
Rantasipi <i>Acthyp</i>					1			0-1
Karikukko <i>Areint</i>		8	19	12	11			7
Naurulokki <i>Larrid</i>			1	1	7	5		5
Kalalokki <i>Larcan</i>			39	17	13			26
Selkälokki <i>Larfus</i>								1
Harmaalokki <i>Lararg</i>			1	8	3			8
Merilokki <i>Larmar</i>			5	2				5
Kalatiira <i>Stehir</i>			1	0	5			15
Lapintiira <i>Steaea</i>			72	1	100			73
Pikkutiira <i>Stealb</i>			0	1	1	1		0-1
Sarvipöllö <i>Asiotu</i>								1
Käenpiika <i>Jyntor</i>							x	2
Kiuru <i>Alaarv</i>			14	20			x	46
Haarapääsky <i>Hirrus</i>								5
Räystäpääsky <i>Delurb</i>							x	17
Niittykirvinen <i>Antpra</i>			5	6	19		x	3
Luotokirvinen <i>Antpet</i>								2
Västäräkki <i>Motalb</i>			7	10	4		x	31
Rautiainen <i>Prumod</i>								1
Punarinta <i>Erirub</i>							x	
Satakieli <i>Luslus</i>							x	9
Kivitasku <i>Oenoen</i>			11	27	9		x	37
Mustarastas <i>Turmer</i>							x	5
Laulurastas <i>Turphi</i>								1
Rytikerttunen <i>Acrcsi</i>								1
Luhtakerttunen <i>Accris</i>							x	1
Kultarinta <i>Hipict</i>								3
Mustapääkerttu <i>Sylatr</i>							x	2
Lehtokerttu <i>Sylbor</i>								4
Kirjokerttu <i>Sylnis</i>					1			5

mainittavissa määrissä kuulunut pääsaaren lajistoon. Vuoden 2009 laskentojen perusteella, ja yleisemminkin, kannan kasvu näkyy Jurmossa erityisesti kyhmyjoutsenen, valkoposkihanhen ja merikotkan kohdalla.

Vuoden 2009 laskentatulosten perusteella myös monien lajien taantumista tai sen suuruutta on vaikea todentaa, vaikka sitä näyttäisi myös Jurmossa tapahtuneen. Asia on näin esimerkiksi pilkka-siiven ja tukkakoskelon kohdalla. Tuulihaukka puolestaan hävisi saaristosta jo pitkälti yli kaksi vuosikymmentä sitten. Vuoden 1997 yhteenvetoon verrattuna kalatiiran kanta Jurmossa on kasvanut selvästi. Kalatiira on kuitenkin ilmeisen oikukas pesijä ulkosaaristossa, eikä laji ole Jurmossakaan aiemmin ollut näin runsas, vaikka muutamia pareja on arvioitu useimpina vuosina pesivän saarella. Toisaalta esimerkiksi läheisellä Skalmörenillä on aiemmin pesinyt pieni kolonia, joka oli muutamaa vuotta myöhemmin taas kadonnut kokonaan.

Kaikkiaan Jurmon pesimälinnuston arvo koostuu merkittävästä kokonaisuudesta, jossa sekä lajikirjo, että parimäärät ovat suuria. Jurmo on laajasti suojeltu alue, joten saaren luontoarvot ovat tältä osin melko turvatut. Merkittävimmät ihmistoiminnan uhat lienevät mahdolliset Itämerellä tapahtuvat öljyonnettomuudet sekä turismin mahdollisesti aiheuttamat lieveilmiöt. Jurmon pesimälinnuston suurimmat suoranaiset uhat lienevät kuitenkin avoimen elinympäristöjen umpeenkasvu ja toisaalta maapetojen, kuten ketun ja minikin pesiytyminen saareen. Laajemmin tarkasteltuna uhkiin liittyy myös Itämeren rehevöityminen, ilmastomuutos sekä muutokset levähdys- ja talvehtimisalueiden olosuhteissa.

JURMON PÄÄSAAREN PESIMÄLINNUSTON PARIMÄÄRIÄ 1970–2009 (taulukko, osa 2)

LAJI	VUOSI						
	1970	1974	1975	1979	1993	1994	2009
Hernekestu <i>Sylcur</i>						x	9
Pensaskerttu <i>Sylcom</i>						x	22
Tiltalti <i>Phycol</i>						x	1
Pajulintu <i>Phylus</i>						x	3
Harmaasiippo <i>Musstr</i>						x	2
Kirjosieppo <i>Fichyp</i>							1
Sinitiainen <i>Parcae</i>							2
Talitiainen <i>Parmaj</i>							6
Pikkulepinkäinen <i>Lancol</i>						x	7
Varis <i>Cornix</i>	4		2	3		x	10
Kottarainen <i>Stuvul</i>						x	12
Peippo <i>Fricoe</i>						x	12
Viherpeippo <i>Carchl</i>							6
Vihervarpunen <i>Carspi</i>							0-1
Urpiainen <i>Carnea</i>							1
Punavarpunen <i>Carery</i>						x	2
Keltasirku <i>Embcit</i>	1						1
Pajusirku <i>Embsch</i>	1						

Lähteet

- Varsinais-Suomen luonto- ja ympäristöpalvelut (2009): Korppoon Jurmon pesimälinnustokartoitus 2009.
- Andersson, A. 2008: Jurmo by-närmast havet. Vrakplundrarförlaget, Helsingki.
- Kunttu, P. 2009: Kirjokertun (Sylvia nisoria Becht.) pesimäkannan kehitys ja tila Lounais-Suomessa. Raportti, 22s. + 5 liitettä.
- Miettinen, M., Stjernberg, T., ja Högmänder, J. 1997: Saaristomeren kansallispuiston ja sen yhteistoiminta-alueen pesimälinnusto 1970- ja 1990-lukujen alussa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja A No 68.

Törmäpääsky, BirdLife Suomen vuoden lintu 2009 – tuloksia Varsinais-Suomesta

Juhani Salmi

Birdlife Suomen vuoden 2009 projektijaksi valikoitui törmäpääsky. Teemavuoden tavoitteena oli selvittää valtakunnan tasolla törmäpääskyn pesimäkanta, koska laajaa järjestelmällistä seuranta tilanteesta ei ole aiemmin tehty. Turun Lintutieteellinen Yhdistys on vuonna 2004 inventoinut törmäpääskyjen pesimäkannan alueellaan (Gustafsson 2006).

Laskennat suoritettiin 15.6. ja 10.7.2009 välisenä aikana vapaaehtoisvoimin. Pesäpaikoilta laskettiin kaikki pesäkolot, minkä lisäksi pyrittiin erottelemaan käytössä olevat ja käyttämättömät kolot toisistaan. Mahdollisuuksien mukaan selvitettiin myös kolonian maksimiyksilömäärä, pesinnän onnistuminen, pinta-ala, maa-aines ja pesimähistoria.

Tuloksia

Kartoituksessa yhdistyksen alueelta löytyi 497 pesivää törmäpääskyparia. Tulokseen on päästy laskemalla käytössä olleet pesäkolot ja niistä kolonioista (3 kpl), joista ei ollut käytössä kyseistä tietoa, parimäärä saatiin kertomalla kaikkien pesäkolojen määrä kertoimella 0,48. Kerroin on saatu laskemalla inventoinnissa havaituilla kolonioilla käytössä olleiden pesäkolojen määrä jaettuna kaikkien kolojen määrällä. Arvio kokonaisparimäärästä Varsinais-Suomessa on 500–550 pesivää paria.

Pesimäkolonioita löytyi 28 kappaletta yhdeksän kunnan alueelta (Taulukko1). Kolonioiden parimäärät vaihtelivat välillä 2–10 kappaletta. Pesimäkolonioiden parimäärä jakautui seuraavasti: 1–10 paria 12 kappaletta, 11–50 paria

14 kappaletta ja yli 50 parin kolonioita oli yksi.

Pesimäbiotoopiksi useimmat törmäpääskyparit valitsivat hiekka-/soraseinämän, joka oli kooltaan 2–10 hehtaaria. Mantereella kahdelle yhdyskunnalle kelpasi pesäpaikaksi kalkki-/kipsiseinämä ja yksi kolonia yritti pesiä hiilikasassa, mutta se tuhoutui jo alkuvaiheessa. Kustavin ja Uudenkaupungin saaristossa törmäpääskyt pesivät kivikossa. Varsinais-Suomen alueelta ei tullut tietoon kuin yksi kolonian tuhoutuminen.

Tulosten tarkastelu

Kartoituksen tulokset osoittivat sen, mitä osattiin odottaa jo vuoden 2004 laskennan perusteella, eli pesivien törmäpääskyjen määrä maakunnassa on laskussa. Vuon-

na 2004 törmäpääskyjen pesimäkannaksi arvioitiin 1300–1350 paria (Gustafsson 2006). Vuonna 2009 parimääräksi arvioitiin enää 500–550 paria. Viidessä vuodessa pesivien parien määrä on vähentynyt noin 60 %, mitä voidaan pitää huolestuttavana maakunnan törmäpääskyjen tulevaisuuden kannalta.

Sytä nykyisenlaiseen kannankehitykseen löytyy todennäköisesti niin talvehtimisalueilta kuin muuttoreitin varrelta, mutta tärkeimmät syyt löytyvät maakunnan sisäältä. Näistä syistä merkittävimmät ovat hiekka- ja sorakuoppien maisemointi, maa-aineksenoton vähentyminen sekä siirtyminen kalionlouhintaan. Törmäpääskyjen ahdinkoa voitaisiin helpottaa huomioimalla ne

sorakuoppia maisemointaessa. Siinäkin tapauksessa, että pääskyt otettaisiin huomioon maisemoinnissa, pitäisi seinämiä kunnostaa ajoittain myös sen jälkeen.

Potentiaalisista pesimäpaikoista saatiin inventoitua noin 95 %. Mantereelta tarkastettiin kaikki tunnetut kohteet ja kartta-aineiston perusteella määritetyt mahdolliset pesimäpaikat. On kuitenkin mahdollista, että joku pieni yhdyskunta on jäänyt inventoinnin ulkopuolelle mantereen puolelta. Isoimmat puutteet laskentojen kattavuuden osalta olivat saaristossa, mutta oletettavasti ulkopuolelle ei jäänyt merkittäviä parimääriä.

Kiitokset

Kiitos kaikille inventointeihin osallistuneille, teitä oli

Taulukko 1. Pesivät törmäpääskyparit kunnittain vuosina 2004 ja 2009 sekä kolonioiden määrä kunnittain vuonna 2009. Vuoden 2004 parimäärät on muokattu vastaamaan vuoden 2009 kuntajakoa.

Kunta	2004	2009	koloniat 2009
Kemiönsaari	5		
KoskiTl	50	41	2
Kustavi	18	2	1
Loimaa	117	37	4
Länsi-Turunmaa	65	103	2
Masku	13		
Naantali	64	14	1
Nousiainen	3		
Oripää	50	37	2
Paimio	15		
Rusko	35		
Salo	530	157	7
Sauvo	160	45	3
Turku	10		
Uusikaupunki	150	61	6
Yhteensä	1285	497	28

runsaasti. Teitte hatunnoston arvoista työtä innokkaalla osallistumisella laskentoihin ja tuotamalla haluttua tietoa.

Kirjallisuus

Gustafsson, E 2006. Törmäpääsky pesivänä Varsinais-Suomessa. Ukuli 1/2006.

Kartoituksessa yhdistyksen alueelta löytyi 497 pesivää törmäpääskyä. © Jorma Tenovuo, Haukipudas, kesäkuu 2007.

Mustarastaan määrittäminen

Jyrki Normaja

Mustarastas *Turdus merula* on oiva esimerkki lajista, jota tulee maastossa usein katsottua aivan liian vähän. Kuinka usein havaintovihkoon tai Tiiraan tuleekaan kirjattua vain ”Turmer 3”, kun pienellä vaivalla olisi yksilöiden iän- ja sukupuolen määrittäminenkin mahdollista! Etenkin lajin yleistyessä talvilintuna voidaan samalla alueella talvehtivien yksilöiden kokonaismäärää arvioida yksilöllisten pukutuntomerkkien perusteella huomattavasti tarkemmin; kerralla havaittujen lintujen määrä antaa yleensä aivan liian pienen yksilömäärän todellisuuteen nähden.

Parhaissakaan maasto-oppaissa ei yleensä pystytä kuvaamaan yhdestä lajista kovin montaa eri pukua, yksilöllisestä vaihtelusta puhumattakaan. Toisaalta Svenssonin (1992) varpuslintujen määrittämissä saattaa tuntua varsinkin ensimmäisillä lukukerroilla kovin vaikeaselkoiselta. Tämän artikkelin tarkoituksena on osoittaa yhden lajin kohdalta, miten paljon enemmän maastossa-kin linnuista voi saada määrityksiä kuin pelkän lajin. Vastaavasti – eri

lajien kohdalla luonnollisesti eri kriteerein – pystyy pureutumaan moneen muuhunkin lintulajiin pintaraapaisua syvemältä.

Nuoruuspuku

Mustarastaat kuoriutuvat toukoheinäkuussa. Pesässä samaansa nuoruuspukua lintu ei kauaa kannaa; viimeistään muutaman kuukauden ikäisenä se vaihtuu ensimmäiseen aikuispukuun, eikä juvenaalisessa puvussa olevia lintuja juurikaan tavata pesimäpaikkojen ulkopuolella. Nuoruuspuvussa sukupuolen määrittäminen ei liene vielä mahdollista. Nuoruuspuvun kaikki höyhenet ja sulat ovat keskenään samanikäisiä. Ruumiinhöyhenissä ja siiven muissa kuin isoissa peitin-höyhenissä on vaaleat ruotijuovat, joiden perusteella puku on helposti erotettavissa myöhemmistä höyhensukupolvista.

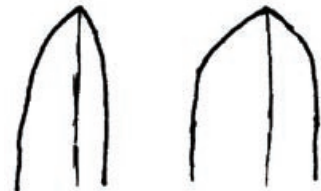
Yleisesti lintujen sulkasadosta ilmestyi vastikään mainio perusesitys (Velmala 2010). Sulkasadon ymmärtämiseksi tulee myös linnun höyhenalueet tuntea, niiden kuva-

us löytyy lähes kaikkien maastooppaidenkin alkulehdiltä.

Sukupuolen määrittäminen

Loppukesällä mustarastaiden sulittua nuoruuspukunsa pois on lintujen sukupuoli määritettävissä höyhenpuvun yleisvärin perusteella: mustat linnut ovat koiraita ja ruskeat naaraita. Kun vanhat linnut ovat molemmilla sukupuolilla tummempia kuin nuoret, niin huonossa havaintotilanteessa vanha naaras ja nuori koiras saattavat pelkän värisävyn perusteella tuntua joskus hankalasti erotettavilta. Naarailta on kuitenkin kurkussa vaaleampaa väritystä tai pilkkuja, jotka koiraalta puuttuvat.

Kuva 2. Mustarastaan keskimmäisen pyrstösulan muoto nuorella (vas.) ja vanhalla linnulla. © Jyrki Normaja.

← Kuva 1. Nuoruuspukuinen mustarastas. Kaikki isot peitinhöyhenet ovat ruskeita, keskenään saman ikäisiä. Monissa höyhenissä on vaaleita ruotjuovia, erottuvat tässä kuvassa parhaiten vatsan takaosassa ja siivellä pienissä ja keskimmaisissa peitinhöyhenissä. Länsi-Turunmaa, Parainen, 2.8.2008. © Jyrki Normaja.

→ Kuva 3. Isojen peitinhöyhenten kontrasti on paras mustarastaan ikätuntomerkki. Tälläkin linnulla on selvä kontrasti iph:ssa, eli se on 1kv. Turku 30.12.2009. © Jyrki Normaja.

↘ Kuva 4. 1kv mustarastaskoiras ensimmäisenä talvena. Isoissa peitinhöyhenissä on selvä kontrasti sisimpien mustien vaihtuneiden ja ulompien nuoruuspuvun ruskeiden höyhenten välillä. Myös siipisulat ovat selvästi ruskeansävyiset ja nokka tummahko. Turku 31.12.2009. © Jyrki Normaja.

↘↘ Kuva 5. Tämän 2kv linnun määrittäminen ei ole aivan yhtä selvä kuin kuvan 4 linnun. Isot peitinhöyhenet näyttävät kaikki saman ikäisiltä, mustilta. Nokassa on kuitenkin varsin paljon tummia kuviota, siipisulat ovat selvästi ruskeansävyiset, keskimmaiset pyrstösulat ovat terävät eikä linnun yleisvärrikään ole kauttaaltaan noenmusta. Turku 1.1.2010. © Jyrki Normaja.

↘↘↘ Kuva 6. Sama lintu kuin kuvassa 5. Tästä kuvakulmasta näkee, että lintu on vaihtanut yhtä ulointa iso peitinhöyhentä lukuun ottamatta kaikki iph:t. Turku 1.1.2010. © Jyrki Normaja.

Ikämerkinnät

Tässä artikkelissa käytetään yleistä iänmerkintätapaa kalenterivuosiina. Lintu on 1kv syntymävuotenaan 31.12. asti, minkä jälkeen se on 2kv seuraavan vuoden ajan. Jos linnun tarkkaa ikää ei tunneta, se voidaan merkitä +1kv (vanhempi kuin kuluvana kalenterivuonna syntynyt), +2kv (vanhempi kuin edeltävänä kalenterivuonna syntynyt) jne.

Ensimmäinen aikuispuku (1kv syksy – 2kv kesä); koiras

Ensimmäisessä sulkasadossaan nuori mustarastas vaihtaa ruumiin-

← Kuva 7. +2kv mustarastaskoiras. Höyhenpuku on kauttaaltaan musta. Isoissa peitinhöyhenissä ei ole sulkimisrajaa ja myös siipi- ja pyrstösulat ovat mustat. Nokka on kokonaan oranssinkeltainen. Turku 4.4.2008. © Jyrki Normaja.

↙ Kuva 8. +1kv mustarastaskoiras. Turku 27.12.2009 ©Jyrki Normaja.

↙↙ Kuva 9. 1kv mustarastasnaaras. Vain sisin (tai kaksi) iso peitinhöyhen vaihtunut tummemmaksi, aikuistyyppin höyheneksi. Uloimmat vaihtumattomat iph:t lämpimän ruskeat. Turku 30.12.2009. © Jyrki Normaja.

↙↙↙ Kuva 10. 1kv mustarastasnaaras. Kontrasti isoissa peitinhöyhenissä tavalistakin helpompi havaita, kun uloimpien, vaihtumattomien höyhenten kärjissä on joillakin yksilöillä esiintyvät vaaleat täplät. Turku 30.12.2009. © Jyrki Normaja.

höyhenet sekä suurimman osan siiven peitinhöyhenistä. Nuoruuspuvusta jää jäljelle joitakin siipi- ja pyrstösulat sekä uloimpia isoja peitinhöyheniä (iph). Iänmäärityksen kannalta olennaisimmat ovat juuri nämä vaihtumatta jäävät iph:t. Etenkin etelämpänä Euroopassa jotkin yksilöt saattavat vaihtaa kaikkikin isot peitinhöyhenet, mutta tällaisia yksilöitä ei yleensä tavata Skandinaviassa (Svensson 1992, Jenni & Winkler 1994).

Koiraan uudet höyhenet ovat mustia, mutta eivät niin syvämustia kuin vanhemmilla linnuilla. Usein nuoren mustarastakoiraan iän pystyykin määrittämään pelkän linnun yleisvärin perusteella. Eriyisesti vaihtumattomat siipisulat ovat nuoremmilla yksilöillä yleensä selvästi ruskea poiketen vanhan linnun kauttaaltaan mustasta väristä. Nuorilla linnuilla nokka on myös usein varsin tumma ja vaaleene vasta keväällä; vanhemmilla linnuilla tummaa on keskimäärin vähemmän tai nokka on kokonaan oranssinkeltainen. Pelkästään nokan väriytykseen ei iänmääritystä tule perustaa: joillakin nuorillakin

→ Kuva 11. +1kv mustarastasnaaras. Höyhenpuku kauttaaltaan mustanruskea ilman punertavia tai lämpimänruskeita sävyjä. Keskimmäiset pyrstösulat leveät. Turku 31.12.2009. © Jyrki Normaja.

↘ Kuva 12. +2kv mustarastasnaaras. Koiraasta erottavia tuntomerkkejä mm. vaalea kurkku ja rinnan täplitys. Turku 1.1.2010. © Jyrki Normaja.

yksilöillä nokka saattaa olla melko kirkkaan keltainen ja toisaalta aikuisillakin linnuilla voi etenkin talvella olla tummaa nokassa (tai likaa mihin vuodenaikaan tahansa!).

Mustarastaalla – kuten monilla muillakin rastaansukuisilla linnuilla – pyrstösulkien muoto voi antaa viitettä linnun iästä. Nuorten lintujen pyrstösulat ovat kapeammat ja teräväkärkisemmät kuin vanhempien yksilöiden. Erityisen selvä ero on keskimmäisissä pyrstösulissa.

Helpoiten nuoret ja vanhemmat mustarastasikäluokat erottaa kuitenkin isojen peitinhöyhenten väriytyksestä: nuorilla linnuilla ensimmäisessä sulkasadossa vaihtuu osa (sisimmät) isot peitinhöyhenet. Uudet höyhenet ovat mustia, ja niiden ja vaihtumattomien, ulompien, nuoruuspuvun rusehtavien höyhenten välille muodostuu kontrasti, joka on yleensä helposti havaittavissa maastossakin. Nuoruuspuvun höyhenissä on toisinaan myös vaaleammat kärkitäplät, mikä helpottaa iänmäärittystä entisestään.

Aikuinen lintu (2kv kesästä eteenpäin); koiras

Koiras sulkii ensimmäisen kerran täydellisesti (sulkasato siis käsittää kaikki ruumiinhöyhenet, peitinhöyhenet ja siipi- sekä pyrstösulat) noin 12 kuukauden ikäisenä kesän lopulla ja sen jälkeen samalla tavalla vuosittain. Iänmäärittäminen tarkemmin kuin ”aikuinen” ei ole mahdollista.

Ensimmäinen aikuispuku (1kv syksy – 2kv kesä); naaras

Naaraiden iänmäärittäminen tapahtuu periaatteessa samoin tuntomerkkein kuin koiraanakin: paras tuntomerkki on kontrasti isoissa peitinhöyhenissä. Nuoret naaraat ovat usein värisävyiltään lämpimänruskeita, jopa punaruskeita, kun taas aikuiset naaraat ovat yleensä selvästi tummempia, mustanruskeita.

Aikuinen lintu (2kv kesästä eteenpäin); naaras

Aikuinen mustarastasnaaras on tummempi kuin nuori, ja voi jopa muistuttaa nuorta koirasta. Naaraalla on kuitenkin vaalea kurkku ja täplitystä rinnassa, mistä sen erottaa koiraista.

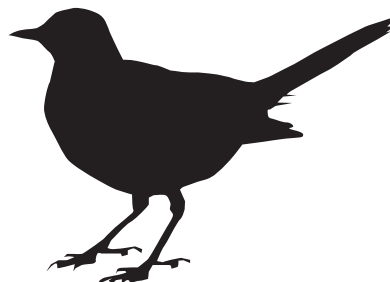
Kiitokset

Tapio Aalto ja Rami Lindroos lu-

ivat tekstin läpi tehden siihen parannusehdotuksia.

Kirjallisuus:

- Jenni, L. & Winkler, R. 1994. Moults and Ageing of European Passerines. Academic Press, Lontoo.
- Svensson, L. 1992: Identification Guide to European Passerines. Tukholma.
- Velmala, W. 2010: Lintukoulu oppitunti 9: Sulat vaihtoon! Linnut 45(1):28-31.

vuoden 2009 harvinaisuushavainnot TLY:n havaintojenkeruualueelta

Hannu Huhtinen, Rami Lindroos, Markus Lampinen, Kalle Rainio ja Pekka Alho

TLY:n aluerariteettikomitea (ARK) sekä valtakunnallinen rariteettikomitea (RK) ovat tarkastaneet yhteensä 165 vuoden 2009 sekä liudan vanhempia havaintoja TLY:n havaintojenkeruualueelta, joka kattaa siis hallinnollisen Varsinais-Suomen, poislukien Pyhärannan ja Someron kunnat. Huippuharvinaisuuksia havaittiin vuonna 2009 normaalisti, uudeksi lajiksi Varsinais-Suomelle kuitattiin mustakaularastas, joka havaittiin alueemme rarimekassa, Utössä. Muita suurharvinaisuuksia olivat alueemme neljännet amerikantukkasotka, arokahlaajapääskey, taigakirvinen, kashmirinuunilintu ja tulipäähippiäinen, viides isokihu sekä toinen rusko-/mustapääsirkku. Pikkuharvinaisuuksien osalta vuosi oli erittäin hyvä lyhytnokkahanhella, jalohaikaralla, arosuohaukalla ja valkoselkätikalla. Edellisen huippuvuoden 2008 jälkeen myös taiga- ja hippiaisuunilintujen määrä palasi normaalille tasolle. ARK:n kokoonpano oli vuonna 2009 seuraava: Pekka Alho (pj.), Kalle Rainio (siht.), Hannu Huhtinen, Rami Lindroos.

Kategorialuokittelu

Euroopan rariteettikomiteoiden yhteiselin AERC on ylläpitänyt koko Euroopan kattavaa maakohdataista lajiluetteloa. Tätä tarkoitusta

varten AERC on ottanut käyttöön oman kategorialuokittelun, jota RK sekä alueelliset komiteatkin käyttävät:

A. Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena ainakin kerran vuoden 1949 jälkeen.

B. Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena vain vuosien 1800 ja 1949 välillä.

C. Laji, jonka karanneista tai vapautetuista yksilöistä on maahan syntynyt elinvoimainen populaatio tai yksilöt ovat peräisin toisen maan tällaisesta populaatiosta.

D. Laji, joka ei ole lähes varmasti luonnonvarainen (kategoria A) tai lähes varmasti karkulainen (kategoria E).

E. Varma tai lähes varma tarha- tai häkkikarkulainen.

Yksilömäärä

Useimpien lajien nimen perässä on kaksi lukua, jotka tarkoittavat havaittuja yksilömääriä. Sulkeissa on kerrottu ensin Varsinais-Suomessa ennen vuotta 2009 havaittujen yksilöiden lukumäärä ja jälkimmäisenä lukuna Varsinais-Suomessa vuonna 2009 havaittujen yksilöiden määrä. Laskemalla yhteen sulussa olevat luvut, saadaan ao. lajin Varsinais-Suomessa kautta aikojen tavattujen yksilöiden lukumäärä. RK-lajien yksilömäärät on poimitu vuoden 2009 RK-katsauksesta.

ARK-lajien kohdalla lähteenä on käytetty Varsinais-Suomen linnut-kirjaa (Lehikoinen ja muut 2003) sekä aiempien vuosien ARK-katsauksia. Pientä sekaannusta luvuissa aiheuttavat nykyisen TLY:n toimialueen ja havaintojenkeruualueen poikkeavuudet Varsinais-Suomen alueesta, jota on aiemmin käytetty laskentaperusteena.

Lyhenteet

Linnun tarkka ikä merkitään kalenterivuosina: 1kv = samana kalenterivuonna syntynyt, 2kv = edellisenä kalenterivuonna syntynyt, +1kv = ennen kuluva kalenterivuotta syntynyt jne. Muut ikälyhenteet: juv = nuori lintu ensimmäisessä täydellisessä höyhenpuvussa, ad = aikuinen, subad = esiaikuinen, imm = ei-aikuinen, pull = untuvapoikanen. Muut lyhenteet: jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, vp = vaihtopukuinen, ♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk = naaraspukuinen, Ä = laulava, ä = äännelevä, r = rengastettu. Merkki (v tai video) tarkoittaa, että linnusta on ollut komitean käytettävissä havainnon yhteydessä otettu valokuva tai video ja (ä) että linnusta on havainnon yhteydessä saatu äänite. Jos muuttavasta (m) linnusta on ollut tiedossa lentosuunta (N = pohjoinen jne), on myös se kerrottu havainnon yhteydessä. Yksilömäärää ei ole ilmoitettu, mikäli havainto

koskee yhtä yksilöä. [RK] lajinimen perässä tarkoittaa, että laji kuuluu BirdLife Suomen rareiteetikomitean (RK) tarkastettaviin.

Hyväksytyt havainnot

Kategoria A

Lyhytnokkahanhi (*Anser brachyrhynchus*) (168,27)

1.-10.4. Salo, Suomusjärvi, Aneriojärvi 2 +1kv (Risto Saranto, Tom Lindroos ym.); **2.4.** Laitila, Kaukola 1 +1kv (v) ja **3.4.** 2 +1kv (Juhani Raula, Mirjami Raula); **5.4.** Uusikaupunki, Valkiameri 4 +1kv (v) (Pekka Alho, Kari Airikkala); **5.4.** Mynämäki, Mietoistenlahti, Silakkari +1kv NE (Kalle Rainio, Mikael Nordström, Miia Koivula, Emma Kosonen, Jyrki Normaja, Tapio Aalto, Mervi Haukila, Timo Elovaara, Birger Grönholm, Rolf Karlson ym.); **5.4.** Mynämäki, Kintikkala +2kv (v) (Jyrki Normaja, Tapio Aalto, Mervi Haukila); **5.4.** Laitila, Valkojärvi 3 +1kv (Hannu Kormano, Jouko Lundén); **6.4.** Uusikaupunki, Valkiameri 5 +1kv (v) (Pekka Alho); **7.4.** Mynämäki, Mietoinen, Silakkari +1kv N (Timo Elovaara, Raimo Heimoranta); **8.-10.4.** Paimio, Kravinkuja-Meltola +1kv (v) (Jorma Knaapi, Leena Laitinen, Jukka J. Nurmi); **10.4.** Uusikaupunki, Kalela +1kv (Jukka Sillanpää); **10.4.** Uusikaupunki,

Valkiameri-Valkeameri 6 +2kv (v) (Pekka Alho, Tom Lindbom, Jukka Sillanpää); **10.4.** Koski TL, Rakkio +1kv (Mikko Tamminen, Olli Loisa); **19.4.** Pöytyä, Keula +1kv (Mikko Tamminen, Keijo Wahlroos, Ilkka Pekkala); **16.5.** Mynämäki, Mietoinen, Silakkari 2 +1kv (Rolf Karlson, Timo Elovaara, Birger Grönholm, Rainer Grönholm, Kimmo Jarpa); **23.8.-7.9.** Mynämäki, Mietoistenlahti +1kv (v) (Tapio Aalto, Kimmo Jarpa, Esko Tarponen ym.); **25.10.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +1kv SSW (Tomi Kaijanen, Markus Tuomi, Totti Toiskallio); **15.4.2006** Pöytyä, Hevossaari 2 +1kv (v) (Mikko Tamminen, Ilkka Pekkala, Teijo Vehmaa); **18.4.2006** Pöytyä, Hevossaari +1kv (v) (Mikko Tamminen, Tapani Numminen, Esko Ala-soini, Mika Virtanen).

Uudenkaupungin Valkiamerellä 6.4. havaituista linnuista neljän on tulkittu koskevan samoja yksi-

löitä kuin 5.4. havaitut. Laitilassa tulkittiin 2.-5.4. havaitun yhteensä 3 yksilöä. Jälleen erittäin runsas kevätesiintyminen erityisesti alueemme luoteisosissa. Lyhytnokkahanhen runsastuminen on linjassa varsinkin Pohjois-Pohjanmaalla levähtävien lintujen määrän voimakkaaseen kasvuun viime vuosina. Lajin selvän runsastumisen johdosta ARK on päättänyt olla tarkastamatta keväisiä lyhytnokkahanhia vuoden 2010 alusta. Fenologialistan mukaan kesäisistä ja syksyisistä lyhytnokkahanhista on kuitenkin havaintoilmoitus edelleen jatkosakin tehtävä. Lisäksi ARK toivoo suurta huolellisuutta lyhytnokkahanhien määrittämisessä, erityisesti vaikeissa havainto-olosuhteissa sekä muuttavien lintujen tapauksessa, joissa sekoittamisriski muihin harmaahanhilajeihin voi olla erittäin suuri. Lyhytnokkahanhen määrittämisestä on kirjoitettu äskettäin Ukulin numerossa 1/2008.

Hyvin nähdyn sinipyrstön *Tarsiger cyanurus* lajinmäärittäminen ei poikaspuvun jälkeen tuota yleensä ongelmia, sillä huomiotaherättävän sininen pyrstö ja pyrstön yläpeitinhöyhenet yhdistettynä oranssin värisiin kupeisiin ja valkeaan kurkkuun, eivät sovi muille lajeille. Nykytietämyksen mukaan kuvan linnun kapeat ja teräväkärkiset pyrstösulat sekä isojen peitinhöyhenten vaalean buffit reunukset viittavat ensimmäisen syksyn (1kv) yksilöön. Yleensä iänmäärittämisessä on kuitenkin hyvä olla varovainen, erityisesti jos lintua ei päästä tutkimaan kädessä. © Jorma Tenovuo, Länsi-Turunmaa, Utö, 2.10.2009.

Sepelhanhi

(*Branta bernicla hrota*) (7,1)

16.6. Turku, Ruissalo, Saaronniemi 2kv (v) (Timo Elovaara).

Suurin osa tämän alalajitaksonin Suomen havainnoista on tehty arktikamuuton yhteydessä itäisellä Suomenlahdella. Määrittäksessä on oltava tarkkana kupeilta vaaleaksi kuluneiden nimialalajin yksilöiden kanssa.

Amerikantavi

(*Anas carolinensis*) (17,1) [RK]

12.4. Laitila, Untamala, Velhojärvi ♂ (v) (Peter Uppstu, Päivi Sirkiä).

Havainnon ajankohta on melko tyypillinen; suurin osa Suomen amerikantaveista on havaittu huhti- ja toukokuun puolivälien välisellä ajanjaksolla. Lajia määrittäessä on aina muistettava ottaa huomioon risteymän mahdollisuus.

Amerikantukkasotka

(*Aythya collaris*) (3,1) [RK]

26.4. Uusikaupunki, Kammela, Lamminjärvi ♂ (Erkki Lehtovirta);

26.4. Uusikaupunki, Pyhämaa, Kursilansalmi ♂ (v) (Jyrki Normaja, Raimo Heinonen, Mervi Haukila ym.).

Molemmat havainnot koskevat samaa yksilöä. Amerikantukkasotkahavainnot ovat selkeästi lisääntyneet 90-luvun loppupuolelta lähtien; ennen vuotta 1997 lajista on hyväksytty ainoastaan yksi havainto Suomesta.

PunapäänarSKU

(*Netta rufina*) (20,1) [RK]

8.5.-20.8. Salo, Suomensjärvi, Omenojärvi ♂ (Jukka Saarenpää, Osmo Lamminen).

Selkeästi vähentynyt laji, jonka TLY:n alueella tehdystä havainnosta ainoastaan kolme on 2000-luvun puolelta.

Viiriäinen (*Coturnix coturnix*)

5.9. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (Jorma Tenovuo).

ARK on tarkastanut viiriäisestä tehdyt näköhavainnot vuoden 2009 loppuun asti. Vuoden 2010 alusta alkaen laji siirrettiin fenologialistalle, ja se tarkastetaan aikavälillä 1.9 – 7.5.

Jääkuikka (*Gavia adamsii*) (64,2)

16.5. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +3kv jp E-SE (Mikko Pärssinen, Jorma Tenovuo, Kari Kaunisto, Pipsa Lappalainen); **12.11.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo 1kv (Jari Helstola, Timo Palomäki); **11.5.2008** Korppoo, Utö +2kv jp N (Jouni Tittonen).

Jalohaikara (*Egretta alba*) (20,8)

11.4. Paimio, Meltola +1kv lähti SSW (v) (Petri J. Vainio, Ari Rivasto, Juhani Antila); **14.-17.4.** Länsi-Turunmaa, Parainen, Mattholmsfladan +1kv (v) (Arto Kalpa ym.); **18.-22.4.** Kemiönsaari, Västansfjärd, Lammala +1kv (v) (Henrik Lindholm ym.); **21.4.** Länsi-Turunmaa, Parainen, Lillmälö, Viken +1kv (Petri Laine); **23.4.** Salo, Suomensjärvi, Omenojärvi +1kv (Kari Lehtonen, Pentti Jompero, Kaj-Ove Pettersson); **5.5.** Taivasalo, Kolkanaukko +1kv (Aila Lukin ym.); **9.5.** Pöytyä, Kurjenrahka +1kv (Jarmo Martinsuo, Rauno Laine, Johan Lindén, Arto Lamminen); **23.5.** Kustavi, Laupusensalmi +1kv nousi SE (Paavo Harri); **1.7.** Raisio, Raisionlanti +1kv jp (Pekka Alho, Sari Alho, Jukka Sillanpää, Hannu Aunio ym.).

Lillmälössä 21.4. havaittu lintu on tulkittu samaksi yksilöksi kuin Mattholmsfladanilla aiemmin neljä päivää viihtynyt. Etäisyyttä havainnosta paikkojen välillä on vain noin kaksi kilometriä.

Haarahaukka

(*Milvus migrans*) (>153,5)

7.5. Mynämäki, Mietoinen, Silakari +2kv SW (Rolf Karlson, Birger Grönholm, Timo Elovaara, Mar-

kus Tuomi); **9.5.** Mynämäki, Mietoistenlahti +1kv NNE (Rolf Karlson, Jukka Sillanpää); **5.6.** Kaarina, Kuusistonlahti +1kv (Jarmo Laine); **24.6.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo +2kv (v) (Pekka Alho, Rami Lindroos, Markus Lampinen); **8.9.** Masku, Saarihäntä +1kv (Hannu Klemola); **13.8.2006** Västansfjärd, Galtarbyviken +1kv S (Tom Lindroos, Hannu Kormanen).

Arosuohaukka

(*Circus macrourus*) (71,18)

14.5. Kemiönsaari, Dragsfjärd, Morgonlandet +2kv ♂ N (v) (Jani Laaksonen, Markus Ahola); **21.5.** Länsi-Turunmaa, Jungfruskär 2kv ♂ E (v) (Mikko Waltari, Jouko Hiltunen); **6.6.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo +3kv ♂ (v) SW (Hannu Ali-Eskola, Kim Roering); **15.7.-31.8.** Pöytyä, Rahkio +2kv ♂ (v) sekä **20.7.-5.8.** lisäksi toinen +2kv ♂ (Olli Loisa, Taru Luolama ym.); **16.8.** Länsi-Turunmaa, Parainen, Lemlax 1kv ♂ (v) (Tomi Kaijanen, Krister Öhman, Totti Toiskallio, Markus Tuomi, Ari Kuusela ym.); **26.8.** Kemiönsaari, Björkboda 1kv ♂ (v) (Markus Tuomi, Tomi Kaijanen, Ville Räihä, Kari Kaunisto); **26.8.** Kemiönsaari, Böle, Helgeboda 1kv ♂ (v) (Markus Tuomi, Tomi Kaijanen, Kari Kaunisto); **1.9.** Kemiönsaari, Björkboda 1kv (Pekka Toola); **2.9.** Kemiönsaari, Björkboda 1kv (Ossi Öhman, Kimmo Kuusisto, Tarmo Nurmi); **5.9.** Kemiönsaari, Björkboda-Östanå 1kv ♂ (v) (Tapio Aalto, Ari Kuusela, Henrik Lindholm, Soili Leveelahti); **5.9.** Kemiönsaari, Galtarbyviken-Björkboda 1kv ♂ (v) (Tapio Aalto, Ari Kuusela, Henrik Lindholm, Soili Leveelahti); **5.9.** Kemiönsaari, Björkboda 2 1kv (v) (Ossi Öhman, Ari Kuusela, Jarmo Saarnio, Jorma Knaapi, Leena Laitinen, Heimo Mänty, Tarja Nykänen); **6.9.** Mynämäki, Mietoinen, Vasikkahaka 1kv (v) (Timo Elovaara); **7.9.** Kemiönsaari, Björkboda

Tyypillisesti mehiläissyöjä *Merops apiaster* havaitaan alueellamme rullaavasta kutsuäänestä sen ollessa muuttolennessa ja siksi paikallinen lintu on harvinaista herkkua. Hyvin nähtynä tämä kirkkaan värinen säihkylintu ei tuota määrittämisvaikeuksia, vaikka harvinaisempi vihermehiläissyöjä on kuitenkin syytä pitää mielessä määrittystä tehtäessä. Kiinnitä huomiota linnun kastanjanruskeaan päälaen takaosaan ja niskaan, jyrkkäräjäiseen keltaiseen kurkkuun, kellertäviin hartiahöyheniin sekä suhteellisen vähän pidentyneisiin keskimäisiin pyrstöshalkkiin. © Jorma Tenovuo, Länsi-Turunmaa, Utö, 24.5.2009.

1kv ♀ (Ossi Öhman, Jarmo Saarnio, Heimo Mänty); **8.9.** Masku, Lemu, Hirvijojo pellot 1kv (Tom Lindroos, Kimmo Jarpa, Ann-Mari Lainepää); **9.9.** Kemiönsaari, Björkboda 1kv (v) (Ville Räihä, Aimo Mäkinen, Timo Heiskari); **13.-14.9.** Kemiönsaari, Björkboda +1kv ♀ (v) (Reijo Vikman, Tapio Aalto, Marko Kaukinen, Ari Kuusela ym.); **19.-25.9.** Sauvo, Karinkorva 1kv (v) (Jorma Knaapi, Leena Laitinen, Jari Kärlund); **28.9.** Salo, Halikonlahti 1kv (v) (Timo Heiskari); **14.4.2007** Pöytyä, Yläne +2kv ♂ (v) (Jorma Kirjonen).

26.8. Kemiönsaaren havaintojen tulkittiin koskevan samaa yksilöä. 1.9. ja 2.9. Björkbodan havaintojen tulkittiin koskevan samaa yksilöä. 5.9. Kemiönsaarella tulkittiin varmasti havaitun kaksi 1kv lintua. 7.9. ja 9.9. Björkbodassa havaittujen lintujen tulkittiin koskevan samaa yksilöä.

Nykyinen digikuvaus tuottaa laadukasta kuvamateriaalia ja paljastaa piirteitä, joita ei aikaisemmin ole pystytty tarkasti arvioimaan.

Viime syksyn runsas arosuohaukkaesiintyminen toi mukanaan yksilöitä, joiden määrittäminen ei ollut täysin yksiselitteistä. Seuraavat linnut hyväksyttiin arosuohaukkoina vaikka niissä on joitain risteymiin viittaavia piirteitä. Nämä yksilöt on tarkoitettu esitellä myöhemmin erillisessä artikkelissa. Jatkossa havainnoitsijoiden toivotaan kiinnittävän erityistä huomiota nuorten macrojen vaalean kaulurin ja tumman kaulansivun (boa) vahvuuteen ja puhtauteen, silmänympäryksen valkoisen alueen laajuuteen ja sijaintiin sekä ennen kaikkea käsisiiven alapinnan tumman juovituksen voimakkuuteen ja sijaintiin.

21.8. Uusikaupunki, Valkiameri 1kv ♂ (v) (Pekka Alho); **8.9.** Mynämäki, Karjala, Laajoki 1kv ♂ (v) (Ann-Mari Lainepää).

Niittysuohaukka (*Circus pygargus*)

29.-30.4. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo +2kv ♀ (Johannes Hänninen, Markus Rantala, Jari Helstola); **17.-26.7.** Pöytyä, Rakkio +2kv ♀ (v) (Rasmus Mäki, Rami Lindroos, Hannu Huhtinen,

Mikko Tamminen, Reijo Vikman, Ville Räihä, Harri Santare, Olli Loisa ym.); **19.7.** Mynämäki, Mietoistenlahti +2kv ♀ (v) (Timo Elovaara, Jukka Sillanpää); **20.8.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo 1kv (video) (Markus Rantala); **11.7.2004** Pöytyä, Kontolanraka +2kv ♂ (Esa Rajamäki, Mikko Tamminen, Mika Virtanen, Arto Hirvensalo).

ARK tarkasti vanhat +2kv koiras niittysuohaukat vuoden 2005 loppuun.

Lisäksi seuraavassa arosuohaukkanä ilmoitetussa yksilössä todettiin olevan enemmän niittysuohaukan kuin arosuohaukan piirteitä. Kaikkien alla mainittujen havaintojen tulkittiin koskevan samaa yksilöä. Tämäkin yksilö on tarkoitettu esitellä myöhemmin (ks. arosuohaukka).

18.9. Kaarina, Kuusistonlahti 1kv (v) (Kari Kekki, Jari Lagerroos, Jorma Tenovuo, Timo Lindroos); 26.9. Paimio, puhdistamo 1kv (v) (Jyrki Normaja); 27.9. Kaarina, Kuusisto - Länsi-Turunmaa, Parainen, Kirjala 1kv ♀ (v) (Anders Öhman, Tomi Kaijanen, Krister

Sekä Siperiassa että Pohjois-Amerikassa pesivä palsasirri *Calidris melanotos* on Suomen tavallisin sirriharvinaisuus. Tämä suurikokoinen sirri tunnetaan yleensä kellertävistä jaloista sekä lyhyehköstä, hieman alaspäin kaarevasta nokasta, joka on tyviosastaan vähintään kolmanneksen keller-tävänruskea. Linnun paraatituntomerkki on voimakas- ja tiheäviirui-ruinen rinta, joka on alaosastaan erittäin jyrkkäräjäinen, muodostaen usein vielä keskiosastaan alas vatsaa kohden työntyvän kiilan. Tumma viiruisen pääläen pohjaväri on vaihtelevasti punaruskea ja vaalea silmäkulmanjuova on selvä ja suhteellisen leveä, vaikkakin usein erityisesti silmän takana viirui-ruinen. © Seppo Sällylä, Länsi-Turunmaa, Utö, 20.6.2009.

Öhman ym.); 28.9. Paimio, Hevnpää 1kv (Ville Riihä).

Arosuohaukka/Niittysuohaukka

(*Circus macrourus/pygargus*)

17.8.1998 Korppoo, Utö 1kv (Jouni Tittonen).

Lajilleen määrittämätön sirosuohaukkalaji oli tarkastettavien lajien listalla vuoden 2003 loppuun.

Pikkukiljukotka

(*Aquila pomarina*) (28,1)

6.9. Kemiönsaari, Östanå subad/ad S/NE (Jyrki Normaja, Tom Lindroos, Kaija Riento-Lindroos).

Vain seitsemän alueeltamme hyväksytystä 21 pikkukiljukotkavainnosta on syksyisiä (elokuu-).

Kiljukotka (*Aquila clanga*) (12,2)

16.4. Mynämäki, Mietoinen, Silakkari 2-3kv WNW (Osma Kivivuori, Erkki Reijonen, Markus Tuomi, Pekka Tuomola).

Lisäksi Suomessa kesän viettänyt virolainen 2kv satelliittikiljukotka Tönn poikkesi kahdesti myös Varsinais-Suomessa. Toukokuun lopussa

lintu eteni Lohjalta Salon kautta Pyhäjärven länsipuolitse pohjoiseen ja 4.8. se lähti syysmuutolle Mynämäen, Turun ja Salon kautta. Tarkkoja paikannuspisteitä ei kuitenkaan ollut ARK:n käytössä, niinpä tarkkoja paikkoja ei julkaista. Kotkaa ei myöskään lintuharrastajien toimesta havaittu alueellamme kertaakaan, mutta se on kuitenkin sisällytetty kokonaisyksilömäärään.

Punajalkahaukka

(*Falco vespertinus*) (100,1)

26.5. Kaarina, Järvelä +1kv ♀ (v) (Jussi Virtanen).

Aropääskykahlaaja

(*Glareola nordmanni*) (3,1) [RK]

6.-8.7. Salo, Suomusjärvi, Aneriojärvi - Omenojärvi ad (v) (Jouni Tittonen, Jorma Halla-Aho, Jari Heinonen, Marko Kaukinen ym.; Panu Muhli, Jussi Salokorpi).

Kaikki alueemme aikaisemmat kolme havaintoa on tehty Salon Halikonlahdella, missä on havaittu myös toinen alueemme kahdesta pääskykahlaajasta.

Palsasirri

(*Calidris melanotos*) (16,2) [RK]

20.6. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +1kv (v) (Seppo, Sällylä, Katriina Bildjuschkin, Brita Willström, ilm. Jorma Tenovuo); 16.-17.9. Uusikaupunki, Kytämäenrauma 1kv (v) (Pekka Alho, Tapani Numminen, Raino Suni, Voitto Takkunen).

Lampiviklo

(*Tringa stagnatilis*) (n.60,4)

8.-15.5. Kaarina, Littoinen, Järvelä 2 +1kv (v) (Mikko Tamminen ym.); 13.5. Mynämäki, Mietoistenlahti +1kv (v) (Kari Kaunisto, Rolf Karlson, Kauko Häkkinä, Kimmo Jarpa ym.); 15.5. Paimio, jätevedenpuhdistamo +1kv (v) (Reijo Vikman, Hanna Järvinen, Tom Lindroos).

Isokihu

(*Stercorarius skua*) (4,1) [RK]

31.5.-5.6. Kemiönsaari/Salo Hummelfjärden +2kv (v) (Markku Harmanen, Sture Lindholm ym.).

Leveäpyrstökihu

(*Stercorarius pomarinus*) (165,4)

1.5. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo +2kv jp vaalea E (Jari Heltola, Johannes Hänninen, Kim Kuntze, William Velmala); **3.5.** Mynämäki, Mietoistenlahti +3kv jp vaalea WNW (Markus Tuomi, Timo Nurmi); **17.5.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö imm E (Kari Kaunisto, Jorma Tenovuo, Kimmo Kuusisto, Mikko Pärssinen, Timo Nisula, Kirsi Nisula, Pipsa Lappalainen); **26.5.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +2kv vaalea SE (Jouni Tittonen).

Jos leveäpyrstökihu nähdään tarpeeksi läheltä, voidaan se yleensä määrittää iälleen 3. kalenterivuoteen asti. Huomio kannattaa tällöin kiinnittää mm. siiven alapeitinhöyhenten ja kainalohöyhenten kuviointiin sekä keskimmaisten pyrstösulkien pituuteen ja muotoon.

Pikkukajava

(*Rissa tridactyla*) (169,4)

2.1. Länsi-Turunmaa, Nauvo, Nötö +2kv tp W (Kari Kekki, Arto

Kaituri, Juha Järvi, Jari Lagerroos, Jani Vastamäki); **6.5.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 2kv NW (v) (Mikko Pärssinen); **8.10.** Sauvo, Osmalahti, Paimionselkä 1kv (Jari Kärland); **25.10.** Pöytyä, Pyhäjärvi, Valasranta 1kv (v) (Henrik Lindholm); **7.5.2006** Salo, Halikonlahti 2kv (Reijo Vikman, Tom Lindroos).

Salon Halikonlahden lintu vuodelta 2006 on pukutuntomerkkienkin perusteella tulkittu samaksi yksilöksi, joka on jo aiemmassa katsauksessa hyväksytty samalta paikalta 10.5.

Riuttatiira

(*Sterna sandvicensis*) (66,2)

31.7. Uusikaupunki, Pyhämaa, Vasikkari 2 +2kv (video) (Kalle Haapala, Mikko Järvinen).

Mustatiira (*Chlidonias niger*)

10.8. Salo, Omenojärvi 1kv (Henrik Lindholm, Jouko Vuokko). ARK tarkasti vuoden 2009 lopun saakka havainnot nuorista ja ei-juhlapukuisista mustatiirroista, mutta vuoden 2010 alusta laji siir-

Tyypillisistä isokihuhavainnoista poiketen kuvan yksilö viiپی samalla vesialueella useita päiviä ja siitä muodostui sekä lintuharrastajien että kuvaajien suosikki. Isokihun *Stercorarius skua* erottaa muista maassamme havaituista ki-huista suuremman koon, pyöreämmän siivenkärjen, jyrkemmän nokan, pidentymättömien keskimmaisten pyrstösulkien, puvun vaaleaviiruisen yleisvärin sekä käsisivien suurten valkoisten laikkujen perusteella. Lisäksi isokihulla ei koskaan ole selvää valkeankirjavaa poikkijuovitusta yläperässä ja pyrstön yläpeitinhöyhenissä. Mielenkiintoisena yksityiskohtana huomaa lievä leukistisuus, joka vaikuttaa merkittävästi vasemman siiven valkoisen laikun kokoon ja muotoon. © Ari Kuusela, Salo, Hummelfjärden, 2.6.2009.

rettiin fenologialistalle ja tarkastetaan aikavälillä 1.8 – 1.5.

Pikkuruokki (*Alle alle*) (42,2)

15.11. Länsi-Turunmaa, Nauvo, Biskopsö juv/tp (v) (Petteri Karlsson); **4.12.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö juv/tp (Timo Böhme, Jouko Hiltunen, Ari Vuorio, Brita Willström).

Valokuva Biskopsön linnusta löytyi

Nummikirvinen *Anthus campestris* on harvinaistunut alueellamme viimeisen vuosikymmenen aikana dramaattisesti. Tämä isokokoinen kirvinen on tunnettavissa verraten tasaisen yksivärisestä päälaesta ja selästä sekä puhtaanvaaleasta alapuolesta, jossa muutamat viirut ovat rajoittuneet rinnan sivuille. Muista alueellamme tavatuista isokokoisista kirvisistä poiketen nummirivisen ohjas on aina tumma ja keskimmäisten peitinhöyhen-ten keskustat ovat kontrastikkaan tummat muuhun siipeen verrattuna. © Olli Tenovuo, Uusikaupunki, Pyhämaa, Kloppi, 27.6.2009.

sattumalta erään lintuharrastajan toimesta Facebookista, ja se toimitettiin sitä kautta ARK:lle käsiteltäväksi.

Mehiläissyöjä

(*Merops apiaster*) (32,2)

24.5. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 2 +1kv (v) (Jouni Tittonen, Jorma Tenovuo, Kimmo Kuusisto ym.).

Ajankohdaltaan ja paikaltaan varsin tyypillinen mehiläissyöjähavainto.

Valkoselkätikka

(*Dendrocopos leucotos*)

3.1. Kustavi, Kiparluoto +1kv ♂ (Timo Kurki); **8.-10.1.** Kemiönsaari, Dalsbruk, Lämmobro +1kv ♀ (v) (Maj Ginlund); **11.1.-28.3.** Paimio, jätevedenpuhdistamo +1kv ♂ (v) (Jaakko Wessman, Kari Saari, Markku Salo ym.); **1.2.** Kustavi, Kaurissalo ♂ (Timo Kurki); **21.2.** Uusikaupunki, Hanko +1kv ♀ (v) (Pekka Alho, Tom Lindbom); **27.-31.3.** Länsi-Turunmaa, Parainen, Hyvilemp +1kv ♂ (v) (Gunvor Huttunen, Kape Huttunen); **5.4.** Masku, Askainen, kirkko +1kv

(Rauli Lumio, Heikki Minn); **7.4.** Kemiönsaari, Kasnäs +1kv ♀ (v) (Jukka J. Nurmi); **15.4.** Kustavi, Lypyrty +1kv ♀ (v) (Jyry Sarvilinna, Teppo Sarvilinna); **1.8.** Uusikaupunki, Pyhämaa, Vasikkari ♂ (v) (Olli Tenovuo); **6.9.** Kustavi, Viherlahti ♀ (v) (Paavo Harri); **3.10.** Kemiönsaari, Dragsfjärd, Björkboda ♀ (Henrik Lindholm); **24.10.** Uusikaupunki, Lyökki, Kurulmi ♂ (v) (Pekka Alho, Tom Lindbom, Raimo Heinonen); **31.10.** Uusikaupunki, Vekara (Raimo Heinonen). Vuoden 2008 syksyn voimakkaan vaelluksen seurauksen Varsinais-Suomeen jäi vielä melko runsaasti valkoselkätikkoja, mikä heijastuu etenkin kevään havaintomäärään. Kustavissa 3.1. ja 21.2. havaittu koiras tulkittiin samaksi yksilöksi kuin edellisessä katsauksessa 1.11.2008 samalta alueelta hyväksytty yksilö.

Isokirvinen (*Anthus richardi*) (141,5)

6.9. Sauvo, Maalu SE (Totti Toiskallio, Tomi Kaijanen, Krister Öhman); **16.9.** Länsi-Turunmaa,

Korppoo, Jurmo (Timo Hietanen, Jorma Hellstén, Mikko Ylitalo); **17.-18.9.** Mynämäki, Mietoinen 1kv (v) (Kimmo Jarpa, Timo Elovaara, Kauko Häkkinä); **19.9.** Sauvo, keskusta S (Jari Kärlund); **26.9.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo 1kv (v) (William Velmala, Daniel Burgas).

Nummikirvinen

(*Anthus campestris*) (72,1) [RK]

27.-28.6. Uusikaupunki, Pyhämaa, Kloppi (v) (Erkki Lehtovirta, Raimo Heinonen, Olli Tenovuo). Varsinais-Suomesta on vain kaksi muuta havaintoa 2000-luvulta, vuosilta 2005 ja 2006, joten nummikirvinen on harvinaistunut alueellamme selvästi, kuten myös muuallakin esiintymisensä pohjoisrajoilla.

Taigakirvinen

(*Anthus hodgsoni*) (3,1) [RK]

29.-30.9. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Juha Laaksonen, Kimmo Kuusisto, Jouni Tittonen, Mikko Järvinen).

Alueeltamme vasta neljäs ja ainoa

Myös keväisellä vanhalla (+2kv) koiras sitruunavästäräkällä *Motacilla citreola* voi olla talvipuvusta jäänteinä tummaa höyhenystä päälläella ja korvanpeitinhöyhenistä, joten kuvassakin oleva ensimmäisen kesän (2kv) koiras on syytä määrittää iälleen erittäin kuluneista ja rusehtavista nuoruuspuvun käsisulista ja käsisulkien peitinhöyhenistä. Kuvan yksilöllä on myös nuoruuspuvusta jäljellä pari erittäin lyhyttä ja kulunutta ulointa isoa peitinhöyhentä sekä vasemman siiven lyhin tertiaali. Kiinnitä myös huomiota lajin erittäin leveältä valkeakärkisiin peitinhöyheniin sekä leveään mustaan niskavyöhön. © Timo Elovaara, Mynämäki, Mietoistenlahti, 2.5.2009.

syyskuinen havainto tästä yhtä poikkeusta lukunottamatta syksyllä jo noin 50 kertaa muualla maassa havaitusta lajista.

Sitruunavästäräkki

(*Motacilla citreola*) (60,4)

30.4.-2.5. Mynämäki, Mietoinen, Silakkari 2kv ♂ (v) (Rauli Lumio, Rolf Karlson, Birger Grönholm, Timo Elovaara, Kauko Häkkinen, Jouko Laine); **1.5.** Mynämäki, Mietoinen, Aarlahi +1kv ♂ (Tappio Aalto, Mervi Haukila, Kimmo Jarpa, Soili Leveelahti, Harri Salo, Henry Laine); **16.9.** Kaarina, Rauhola +1kv ♂ (Pekka Loivaranta, Marja-Leena Kaihlamäki); **30.9.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 1kv (v) (Juha Laaksonen).

Mietoisten 2kv koiraan rengas saatiin luettua, ja sen mukaan lintu oli rengastettu pesäpoikasena Porissa Kokemäenjoen suistossa 4.6.2008. Valokuvien perusteella Utön nuori lintu ei sopinut täysin klassiseen yksilöön, sillä korvanpeitinhöyheniä tyypillisesti kiertävä vaalea höyhennys ei vaikuttanut täysin yhtenäiseltä ja myös alanokan tyvellä

oli häivähdys vaaleampaa värisävyytä. Lintu päätettiin kuitenkin hyväksyä sitruunavästäräkkinä, vaikka risteymän mahdollisuutta ei pystyttykään poissulkemaan. Kutsuäänien todettiin sopivan sitruunavästäräkille.

Virtavästäräkki

(*Motacilla cinerea*) (24,2)

25.8. Laitila, keskusta +1kv SSW (Juha Kylänpää), **12.-15.9.** Tarvasjoki, Juvan voimalaitos +1kv (v) (Juhani Salmi).

Sinipyrstö

(*Tarsiger cyanurus*) (6,1)

26.9. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö ♀-puk. (Juha Laaksonen); **2.10.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö ♀-puk. (v) (Jorma Tenovuo, Juha Laaksonen, Kimmo Kuusisto, Mikko Järvinen, Ilkka Lehtonen, Brita Willström ym.).

Havaintojen on tulkittu koskevan samaa yksilöä (vrt. rusko-/mustapääsirkku). Sinipyrstön iän- ja sukupuolen määrittämisestä on julkaistu tuoretta määrittätietoa (Leader 2009).

Mustapäätasku

(*Saxicola torquatus*) (18,1)

13.4. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +1kv ♂ (v) (Mervi Haukila, Tom Lindroos, Hannu Kormanen, Jorma Tenovuo, Kari Kaunisto, Pipsa Lappalainen, Heikki Hiekkänen, Kalle Hiekkänen).

Koska alalajinmäärittäminen kannalta tärkeimpiä tuntomerkkejä, kuten pyrstöön yläpeitinhöyheniä sekä kainalo- ja siiven alapeitinhöyheniä ei pystytty havaitsemaan maastossa eikä jälkepäin valokuvista, hyväksyttiin mustapäätasku alalajilleen määrittämättömänä. Koska *mauruksen* sulkasato on huonosti tunnettu, ei keväisiä *mauruksia* voida määrittää iälleen samalla tavoin kuin läntisen alalajiryhmän lintuja. Näin ollen ei myöskään Utön lintua voitu määrittää iälleen. Myös valtakunnallinen RK otti kantaa määrittämiseen, sillä se tarkastaa läntisen ryhmän havainnot, vaikka nykyään itäinen *maurus* on alueellamme huomattavasti harvinaisempi. Lukumäärä lajinimen perässä pitää sisällään vain alalajilleen määrittämättömät mustapäätaskuyksilöt.

Virtavästäräkin *Motacilla cinerea* pesimäkanta Suomessa on kasvanut viime vuosina ja se heijastuu myös Etelä-Suomessa syysmuutolla havaittaviin lintumääriin. Iso osa syksyisistä linnuista on vaaleavatsaisia, nuoria (1kv) tai talvipukuun sulkineita vanhoja (+1kv) lintuja, joiden iänmäärittäminen on hankalaa ja perustuu pieniin kontrastieroihin eri-ikäisissä peitinhöyhenissä. Osa vanhoista linnuista kuitenkin säilyttää keltaisen vatsansa myös talvipuvussa. Kuvan yksilön iänmäärittäystä (+1kv) tukevat myös musta ohjas sekä puhtaanvalkoinen silmäkulmanjuova. © Timo Elovaara, Tarvasjoki, Juva, 15.9.2009.

Mustakaularastas

(*Turdus ruficollis atrogularis*)
(0,1) [RK]

11.11. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Mikko Kataja, Ari Vienonen).

Uusi ja kauan odotettu laji Varsinais-Suomelle ja samalla 371. (a-, b- ja c-kategoriat) alueella tavattu lintulaji.

Ruokosirkkalintu

(*Locustella luscinioides*) (15,2)

9.-17.5. Laitila, Pehtjärvi ♂ Ä (ä) (Tomi Kaijanen, Kari Kaunisto, Markus Tuomi, Totti Toiskallio);

3.-11.7. Uusikaupunki, Palsanjärvi ♂ Ä (ä) (Pekka Alho, Hannu Klemola, Tom Lindbom).

Nykyajan kännyköiden kehittyneemmät äänitysominaisuudet mahdollistavat usein äänen nauhoittamisen heti ensihavaintotilanteessa. Heikkotasoinenkin äänite on yleensä aina helppotulkintaisempi kuin äänen sanallinen kuvaus ja kannattaa ehdottomasti aina liittää lomakkeen oheen.

Hippiäisuunilintu

(*Phylloscopus proregulus*) (136,2)

21.10. Uusikaupunki, Vekara (Pekka Alho, Olli Tenovuo, Jorma Tenovuo, Heikki Minn); **21.-22.10.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Jorma Knaapi, Leena Laitinen, Ari Kuusela, Tomi Kaijanen, Totti Toiskallio, Markus Tuomi, Markku Vakiala, Pekka Rusanen ym.); **4.10.2008** Korppoo, Jungfruskär 1kv (v,r) (Martti Virolainen, Tuula Kyllönen, Ilkka Sten, Kari Degerstedt, Juhana Niittylä, Hannu Tammelin, Timo Larm, Pekka Puhjo).

Valokuvista todettujen pukutuntomerkkien perusteella Utössä peräkkäisinä päivinä havaitut linnut olivat identifioitavissa samaksi yksilöksi. Edellisen huippuvuoden 2008 jälkeen varsin vaatimaton esiintyminen.

Taigauunilintu

(*Phylloscopus inornatus*) (128,5)

21.9. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Jarmo Saarnio, Juha Laaksonen); **24.9.** Länsi-Turunmaa,

Korppoo, Utö (Juha Laaksonen); **25.9.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Juha Laaksonen, Kimmo Kuusisto ym.); **25.9.** Paimio, jätevedenpuhdistamo (v,r) (Ville Räihä, Raino Suni, Tapani Numminen, Maj-Brit Oksanen, Alisa Juusti); **26.9.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Jurmo (William Velmala, Daniel Burgas); **26.9.** Uusikaupunki, Vekara (Matti Lempiäinen, Harri Päivärinta, Raimo Heinonen); **8.10.2006** Kustavi, Isokari (Tom Lindroos, Rauli Lumio, Jouko Lundén, Jouko Vuokko); **19.9.2008** Turku, Dano 2 (Tom Lindroos); **20.9.2008** Raisio, Kukonpää (Tom Lindroos, Hannu Kormano, Jouko Lundén); **27.9.2008** Korppoo, Utö (Kimmo Kuusisto, Hannu Kormano, Tom Lindroos, Reijo Vikman, Kari Lahlata, Jorma Tenovuo, Jouko Lundén, Jussi Jauhiainen).

19.9.2008 Turun Danolla havaituista linnuista vain toinen on tulkittu uudeksi, sillä paikalta on aiemmin 16.9.2008 jo hyväksytty yksi yksilö. Myös taigauunilintujen vaellus oli

Raisionlahden pussitiainen *Remiz pendulinus* rengastajan hyyppäisissä. Pussitiaisen lajinmääritys on yleensä suoraviivaista, mutta hyvästä kuvasta saa selville myös linnun sukupuolen ja iän. Kuvan koiraalla musta naamari on taikasastaan hyvin laaja jatkuen leveänä myös nokan yläpuolelle. Hyviä koiraan tuntomerkkejä ovat lisäksi yläselän syvän kastanjanruskea värisävy sekä rinnan voimakkaan punertava täplitys, joka ei kuitenkaan näy kuvassa. Vanhaksi (+2kv) linnun tuntee selvästi rusehtavareunuksista käsisulki- en peitinhöyhenistä.
© Jukka J. Nurmi, Raisio, Raision- lahti, 6.6.2009.

normaalivuosien tasolla. Muutaman myöhässä saapuneen havaintoilmoituksen valossa vuoden 2008 kokonaissumma nousee huikeaan 17 yksilöön. Tämän vuoden linnuista Utössä 24.9. ja 25.9. havaitut linnut on tulkittu samaksi yksilöksi.

Kashmirinuunilintu

(*Phylloscopus humei*) (3,1) [RK]

9.10. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (Jorma Tenovuo, Jari Helstola, Kimmo Kuusisto, Juha Laaksonen).

Ääntä lajituntomerkkinä käytetäessä on syytä pitää mielessä, että poikkeuksellisesti äännteleviä yksilöitäkin on havaittu. Ääni ei myöskään koskaan riitä yksinään määrittäysperusteeksi.

Kashmirinuunilintu/ taigauunilintu

(*Phylloscopus humeilinnormatus*)

26.10. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v) (Kimmo Jarpa, Rolf Karlsson, Henry Laine, Juha Laaksonen, Laura Ruohonen, Brita Willström). Kuvauksen ja toisaalta myös valo-

kuvien perusteella lintua ei pystytty määrittämään tarjotuksi kashmirinuunilinnuksi. RK ei suositellut lintua määritettäväksi myöskään varmaksi taigauunilinnuksi, joten ARK päätyi hyväksymään Utön linnun lajiparina.

Tulipäähippiäinen

(*Regulus ignicapillus*) (3,1) [RK]

24.-25.10. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö ♂ (Tom Lindroos, Rauli Lumio, Heikki Minn).

Maamme 27 havainnosta seitsemän on syksyisiä. Tyypillisenä havaintona voidaan pitää toukokuuisella lintuasemasaarella rengastajan verkosta tullutta lintua.

Sepelsieppo

(*Ficedula albicollis*) (97,2)

2.5. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 2kv ♂ (v) (Jorma Tenovuo, Kimmo Kuusisto, Brita Willström, Ismo Willström, Seppo Sällylä ym.); **27.5.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 2kv ♂ (v) (Jouni Tittonen, Jorma Tenovuo, Mikko Pärssinen ym.).

Pussitiainen

(*Remiz pendulinus*) (26,1)

24.5.-11.6. Raisio, Raisionlahti 4kv ♂ (v,r) (Jukka J. Nurmi, Pekka Alho ym.).

Koiras rakensi pesän, muttei saanut puolisoa. Lintu kontrolloitiin 6.6. ja rengastustietojen mukaan se oli rengastettu 1kv lintuna 20.10.2006 Unkarissa 1638 km päässä.

Mustaotsalepinkäinen

(*Lanius minor*) (50,3)

30.5. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +1kv (v) (Rasmus Mäki, Jorma Tenovuo, Hannu Huhtinen, Pasi Laaksonen, Ville Kirstilä, Jouko Hakala ym.); **11.-15.7.** Uusikaupunki, Pyhämaa, Kukainen +1kv (v) (Jorma Tenovuo); **11.9.** Mynämäki, Mietoinen 1kv (v) (Kimmo Jarpa, Pekka Alho, Jukka Sillanpää ym.). Mynämäen lintu on alueemme toiseksi myöhäisin ja ensimmäinen 1kv:ksi määritetty yksilö.

Keltahemppo (*Serinus serinus*)

11.4. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö +1kv ♀ (Tom Lindroos).

Huonosti nähty mustaotsalepinkäinen *Lanius minor* voidaan helposti kuitata selkäpuolelta isolepinkäisenä tai vatsapuolelta jopa pikkulepinkäisenä. Oikeaan lajinmääritykseen johtavat kuitenkin kuvassakin erottuvat päälään etuosaan ulottuva musta naamari ja pitkä valkoinen käsisulkien tyvilaikku. Huomaa myös tyypillisestä excubitor-alalajin isolepinkäisestä poikkeavat kokonaan valkoiset uloimmat pyrstösulat. Nokan tyveltä pitkälle otsaan jatkuva maski sekä voimakkaan punertava vatsapuoli viittaavat koiraslintuun, mutta perinteisesti sukuuoli on määritetty vain pyydystetyistä yksilöistä. Kuvan lintu on luonnollisesti vanha (+1kv), joillakin ensimmäisen kesän (2kv) linnuilla on vaihtumattomia nuoruuspuvun kynnärsulkia, jotka mahdollistavat tarkemman iänmäärityksen. © Jorma Tenovuo, Uusikaupunki, Pyhämaa, 11.7.2009.

Fenologisesti poikkeavat havainnot

Pikkusirkku

(*Emberiza pusilla*) (40,2)

19.9. Uusikaupunki, Vekara (v) (Raimo Heinonen, Jyrki Normaja, Tapio Aalto, Pekka Alho, Soili Leveelahti, Olli Tenovuo); **21.9.** Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (Juha Laaksonen, Jarmo Saarnio); **3.6.2008** Korppoo, Utö ♂ Ä (Jarmo Saarnio, Ari Kuusela, Markus Tuomi, Kimmo Kuusisto, Jorma Knaapi, Leena Laitinen).

Rusko-/mustapääsirkku

(*Emberiza bruniceps/melanocephala*) (1,1) [RK]

28.9.-8.10. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö 1kv (v) (Kimmo Kuusisto, Juha Laaksonen, Jorma Tenovuo, Mikko Järvinen, Ossi Öhman, Jouni Tittonen ym.). Vasta toinen havainto lajilleen määrittämättömästä rusko-/mustapääsirkusta Varsinais-Suomesta. Jatkovasta havainnoinnista huolimatta lintu onnistui piilottelemaan saarella kenenkään näkemättä yli viikon. Vaikka mustapääsirkkuja onkin havaittu alueellamme yhteensä seitsemän, ovat ne kaikki

koskeneet keväisiä tai kesäisiä lintuja ja siten vuoden 2009 havainto on ensimmäinen syksyinen.

KATEGORIA C

Mandariinisorsa (*Aix galericulata*)

18.9. Turku, Ruissalo, Kartanonranta +1kv ♂ vp (v) (Jouko Lundén).

TLY:n alueen myöhäisin havainto. Aiemmat linnut ovat olleet keväisiä juhlapukuisia koiraita.

KATEGORIA D

Harjakoskelo (*Mergus cucullatus*) [RK]

30.12.2008 – 2.1. Kustavi, Isokari +1kv ♂ jp (v) (Panu Kunttu, Sanna-Mari Rivasto, Sinikka Kunttu).

KATEGORIA E

Tiibetinhanhi (*Anser indicus*)

26.5. Masku, Kankaisten golfkenttä 2 +1kv (v) (Tapio Suominen).

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*)

15.11.-2.12.2008 Korppoo, Jurmo +1kv (Turkka Kulmala). Siipivikaisen mutta lentokykyisen linnun jäännökset löydettiin myöhemmin joulukuussa. Aiempi myöhäisyysennätys 13.10.-1.11.1972 Korppoo, Utö.

Haarapääsky (*Hirundo rustica*)

5.4. Rusko, keskusta +1kv NNW (Ari Koskinen).

Sinirinta (*Luscinia svecica*)

13.11.2005 Turku, Pansio 1kv ♂ (r) (Markus Lampinen, Vesa Multala). TLY:n alueen myöhäisin ja Suomen toiseksi myöhäisin havainto.

Leppälintu

(*Phoenicurus phoenicurus*)

14.4. Taivassalo, Santala +1kv ♀ (Pauli Kurkilahti).

Sirittäjä (*Phylloscopus sibilatrix*)

10.10. Kustavi, Isokari 1kv (v) (Tom Lindroos, Hannu Kormano, Jouko Lundén, Jouko Vuokko). TLY:n alueen myöhäisin havainto.

Harmaasieppo (*Muscicapa striata*)
27.4. Turku, keskusta +1kv (Petri Salonen, Kalle Rainio ym.).
 TLY:n alueen aikaisin havainto.

Hylätyt RK- havainnot

Välimerenhaukka (*Falco eleonora*)
 28.6. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v);
 Etelänsatakieli (*Luscinia megarhynchos*) 15.-17.7. Länsi-Turunmaa, Nauvo, Borstö ♂♀ + 2juv;
 Kashmirinuunilintu (*Phylloscopus humei*) 26.10. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö (v);
 Lisäksi aiemmin hyväksytty ja uusintakäsittelyn jälkeen hylätty: Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus samamisisicus*) 29.4.2000 Korppoo, Jurmo +2kv ♂ (r,v,video).

Hylätyt ARK- havainnot

Lyhytnokkahanhi (*Anser brachyrhynchus*) 9.10 Turku, Ruissalo E,N;
 Mustajoutsen (*Cygnus atratus*) 19.3. Oripää;
 Jääkuikka (*Gavia adamsii*) 31.5.2008 Korppoo, Utö juv W;

Pikkukiljukotka (*Aquila pomarina*)
 17.8. Länsi-Turunmaa, Korppoo, Kopois E,W;
 Arosuohaukka (*Circus macrourus*)
 14.8. Kustavi, kk. ad ♀; 9.9. Pöytyä 1kv ♀; 27.9. Mynämäki, Kuus-tonlahti +1kv ♀;
 Punajalkahaukka (*Falco vespertinus*)
 27.8. Turku, Ruissalo juv SW;
 Ruokosirkkalintu (*Locustella luscinioides*) 13.5. Kustavi, Laupunen Å;

Kiitokset

Erityiskiitos Dick Forsmanille macrosavotan läpikäymisestä ja arvokkaista kommentteista koskien suohaukkojen määrittämistä, niiden puvun vaihtelua, hybridisaatiota sekä hybridien vaihtelua. Jorma Tenovuolle suurkiitos ARK:ta palvelevasta työstä Utön havaintojen karhuamisessa ja lisäksi Tapio Aallolle kiitokset asiantuntevista kommentteista katsaukseen.

Kirjallisuus

- Alström, P., Mild, K., Zetterström, B. 2003: Pipits & Wagtails of Europe, Asia and North America. Published by Christopher Helm. London.

Kuvan lintu poikkeaa tavallisista sirkuistamme mm. kuviottoman naaman, pykälättömien tertiaalien reunusten, kellertävien pyrstön alapeitinhöyhenten sekä kokotumman pyrstön perusteella, jotka samalla rajaavat linnun lajipariin rusko-/mustapääsirkku *Emberiza bruniceps/melanocephala*. Tämän lajiparin naaraiden ja nuorten yksilöiden erottaminen toisistaan on eräs niistä ongelmista, joihin ei toistaiseksi ole löydetty erityisen toimivaa ratkaisua. Kaikki laji- en välille kuvatut erot ovat hyvin pieniä ja suhteellisia, niinpä tämänkin sirkun määräytyä päätettiin jättää lajiparitasolle. Joka tapauksessa lintu on määritettävissä nuoreksi (1kv) tuoreiden ja kulumattomien siipi- ja pyrstösulkien perusteella. © Jorma Tenovuo, Länsi-Turunmaa, Korppoo, Utö, 7.10.2009.

- Baxter, P., Shaw, D. 2007: Identification of a female Black-headed Bunting on Fair Isle. *Birding World* 20(7): 299-302.
 - Byers, C., Olsson, U., Curson, J. 1995: Buntings and Sparrows – A Guide to the Buntings and North American Sparrows. Pica Press. East Sussex.
 - Cramp, S., Simmons, K. E. L. (toim.) 1977: The Birds of the Western Palearctic. Vol. I. Oxford University Press, Oxford.
 - Dernjatin, P., Vattulainen, M. 2007: Ruskopääsirkku – nuorten ja naaraspuikuisten

lintujen määrittämisestä. Alula 13(2): 50-54.

- Forsman, D. 1999: The Raptors of Europe and The Middle East – A Handbook of Field Identification. T & A. D. Poyser, London.

- Forsman, D., Peltomäki, J. 2007: Arosuohaukka ja sinisuohaukka risteytyneet – harrastajan uusi päänvaiva? Alula 13(4): 178-182.

- Hayman, P., Marchant, J., Prater, T. 1986: Shorebirds – An identification guide to the waders of the world. Published by Christopher Helm. London.

- Hellström, M., Wærn, M. 2005: Svarthakade busksvättar – ras- och ålderbestämning vår och sommar. Vår Fågelvärld 64(2): 36-43.

- Huhtinen, H., Lindroos, R., Rainio, K., Alho, P., Kunttu, S. 2008: TLY:n alueriteettikomitean ja BirdLife Suomen rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2007 harvinaisuushavainnot Varsinais-Suomesta. Ukuli 39(2): 19-31.

- Huhtinen, H., Lindroos, R., Rainio, K., Alho, P. 2009: TLY:n alueriteettikomitean ja BirdLife Suomen rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2008 harvinaisuushavainnot TLY:n havaintojenkerualueelta. Ukuli 40(1): 22-31.

- Leader, P. J. 2009: Ageing and sexing of Asian chats: Siberian Rubythroat, Siberian Blue Robin, Rufous-tailed Robin and Red-flanked Bluetail. British Birds 102(9): 482-493.

- Lefranc, N., Worfolk, T. 1997: Shrikes – A Guide to the Shrikes of the World. Pica Press. East Sussex.

- Lehtikoinen, E., Gustafsson, E., Aalto, T., Alho, P., Laine, J., Klemola, H., Normaja, J., Numminen, T., Rainio, K. 2003: Varsinais-Suomen linnut. Turun lintutieteellinen yhdistys ry., Turku. 416s.

- Olsen, K. M., Larsson, H. 1997: A Guide to the Skuas and Jaegers of the World. Pica Press. East Sussex.

- Salminen, A. 1983: Suomen sorsalinnut. Lintutieto, Helsinki.

- Shirihai, H., Gantlett, S. 1993: Identification of female and immature Black-headed Buntings. Birding World 6(5): 194-197.

- Svensson, L. 1997: Euroopan varpuslinnut: sukupuolen ja iänmääritys. Lintutieto, Jyväskylä.

Varsinais-linnusto

Taulukko 1. Laskentaan osallistuneet henkilöt ja osallistumisaktiivisuus.

	Naa	Rai	Sal	Tur	Uus	Yht
Tapio Aalto				3		3
Markus Ahola				4		4
Kari Airikkala					9	9
Pekka Alho					6	6
Hannu Allonen			6			6
Esko Gustafsson	10	1	13	10		34
Niklas Haxberg				6		6
Raimo Heinonen		10				10
Timo Heiskari			6			6
Petri Helminen					4	4
Arto Huhta				2		2
Raimo Hyvönen				3		3
Kauko Häkkiä	1	11				12
Mika Joki-Luomala			2			2
Elina Kaarlejärvi				3		3
Seppo Kallio		3		4		7
Sirpa Kallio				1		1
Olli Kanerva			3			3
Kari Karhu				8		8
Marko Kaukinen			10			10
Jorma Knaapi			2			2
Jari Kårlund				6		6
Toni Laaksonen				4		4
Kari Lahtela				9		9
Jarmo Laine				15		15
Petri Laine				1		1
Ilkka Laitinen				1		1
Esa Lehtikoinen				2		2
Arto Lehtinen					4	4
Jouko Lehtonen				1		1
Pirkko Lehtonen				1		1
Tom Lindbom					4	4
Henrik Lindholm				3		3
Aila Lukin					9	9
Seija Meltola-Koivusalo	3					3
Vesa Multala		6				6
Lauri Nikkinen				1		1
Jyrki Normaja				3		3
Taina Nyman				3		3
Veijo Peltola	14					14
Harri Päivärinta		19				19
Kalle Rainio				4		4
Pekka Rautiainen				6		6
Jukka Sillanpää					4	4
Antti Sintonen				2		2
Päivi Sirkiä	4			4		8
Asko Suoranta		7	4	26		37
Totti Toiskallio			2	1		3
Markus Tuomi	6		2			8
Rauno Varjonen				3		3

Suomen kaupunkien talvella 2003/2004

Esko Gustafsson, Veijo Peltola, Asko Suoranta

Helmikuussa 2004 laskettiin Varsinais-Suomen isojen kaupunkien – Naantali, Raisio, Salo, Turku ja Uusi-kaupunki – talvilinnusto. Talvella 2003 oli laskettu maakunnan maaseututaajamien linnusto².

Menetelmät

Edellisen talven kokemuksista viisastuneena teimme etukäteen kartat laskenta-alueista. Ne oli sijoitettu yhdistyksen kotisivuille, josta laskijat saivat tulostettua ne itselleen. Alueet oli tehty siten, että suurin osa niistä käsitti vain yhtä taajamaympäristöä (kerrostalot, pientalot tms.). Kaikkien alueiden oikeaan rajaukseen emme kuitenkaan etukäteen pystyneet. Tämän vuoksi osa alueista jouduttiin luokittelemaan seka-alueiksi. Joitakin alueita jaettiin vielä laskennan aikana osiin. Laskenta-alueet oli numeroitu ja nimetty. Alueiden varaukset hoidettiin Ukuliverkon ja kotisivujen avulla. Laskenta pyydettiin toteuttamaan 31.1. – 8.2. aikana, mutta jokunen alue laskettiin jo tätä ennen ja sen jälkeen. Tarkat laskentaohjeet olivat myös kotisivuilla (oheinen tietolaatikko). Laskennan tarkoituksena oli selvittää alueilla ruokaileva linnusto, ei yöpymisparvia.

Aineisto

Käytämme aineiston käsittelyssä seuraavia termejä: yleisyys, runsaus ja tiheys. Yleisyydellä tarkoitamme monellako alueella laji esiintyy prosenttina kaikista alueista (esimerkiksi talitiaisia tavattiin 94 %:lla alueista). Tätä on käytetty kertomassa lajin esiintymisestä erilaisilla alueilla ja eri kaupungeissa. Runsaus tarkoittaa lajin tai alueen yksilömäärää. Jotta erikokoisia alueita voisi verrata, käytetään yleisesti tiheyttä eli lintujen

määrää tiettyä pinta-alaa kohden. Pinta-alayksikkönä olemme käyttäneet neliökilometriä (100 hehtaaria) laajoja kokonaisuuksia ja hehtaaria yksittäisiä alueita tarkastellessa. Esimerkiksi Turun puistojen talitiaistiheys 124 yksilöä/km² on laskettu siten, että eri puisto-

Laskentaohjeet

Ohjeet ovat jälleen yksinkertaiset, vaikkakin hieman erilaiset kuin viime talvena: Laskennan saamiseksi mahdollisimman yhtenäiseksi olemme tehneet laskentatavasta mallikartan. Tarkoitus on kävellä ”kaikki” alueella olevat kadut ja laskea mahdollisimman tarkkaan alueen linnut. Joillakin alueilla on hyvä mennä myös pihoihin, jos se on mahdollista asukkaita häiritsemättä. Tämä koskee mm. kerrostaloalueita. Toisin kuin viime talvena niin ylilentävät linnut merkitään erikseen. Muista, että näihinkin laitetaan vain oman laskenta-alueesi yli lentäneet linnut, ei ”kaukaisia pisteitä”. Laskenta-alueet rajoittuvat useimmiten katuihin ja naapurialueiden tai muitakaan laskenta-alueen ulkopuolisia lintuja ei tietenkään lasketa ko. alueen linnustoon. Laskenta tulisi lopettaa mieluiten kello 15, jotta varislintujen yöpymisparvet eivät sotke laskentaa.

Muistiin merkittävät asiat:

- kaupunki, alueen nimi ja numero
- kulkureitti kartalle
- päivämäärä ja laskennan kellonaika
- havaitut linnut (erikseen ylilentävät)
- oravat

Asetelma 1. Valtalajit kaupungeittain runsausjärjestyksessä.

NAA	RAI	SAL	UUS	TUR
viherpeippo	viherpeippo	viherpeippo	viherpeippo	talitiainen
talitiainen	talitiainen	talitiainen	talitiainen	viherpeippo
sinitäinen	sinitäinen	keltasirkku	keltasirkku	varpunen
sinisorsa	keltasirkku	naakka	sinitäinen	sinisorsa
varis	varpunen	varpunen	varpunen	sinitäinen
keltasirkku		kesykyyhky	kesykyyhky	kesykyyhky
varpunen		sinitäinen		varis
		varis		
85 %	83 %	91 %	85 %	82 %

Taulukko 2. Tutkittujen alueiden lukumäärä ja pinta-ala kaupungeittain ja ympäristöittäin.

lukumäärä (kpl)						
	NAA	RAI	SAL	UUS	TUR	Yht
Kerrostalo	3	7	5	2	46	63
Pientalo	21	39	22	12	39	133
Seka-alue	2	1	5	3	13	24
Puisto	2	2	2	3	10	19
Teollisuus	3	4	7	3	15	32
Yhteensä	31	53	41	23	123	271
%-osuus	11,4	19,6	15,1	8,5	45,4	
pinta-ala (ha)						
	NAA	RAI	SAL	UUS	TUR	Yht
Kerrostalo	39	163	78	71	920	1 271
Pientalo	364	775	507	306	703	2 655
Seka-alue	37	15	94	74	223	443
Puisto	32	30	38	33	212	345
Teollisuus	120	95	298	69	549	1 131
Yhteensä	592	1 078	1 015	553	2 607	5 845
%-osuus	10,1	18,4	17,4	9,5	44,6	

jen yhteenlaskettu talitiamäärä on jaettu puistojen yhteenlasketulla pinta-alalla.

Laskijat ja alueet

Laskentaan osallistui 50 henkilöä ja kukin laski keskimäärin 6,5 aluetta (taulukko 1). Tutkittuja alueita oli yhteensä 271 kappaletta (taulukko 2). Alueiden keskikoko oli 21,6 ha ja koko vaihteli rajoissa 3 - 146 ha. Jako tämän talven suuriin ja edellisen pieniin taajamiin ei ollut tarkasti harkittu, vaan muodostui sattumalta. Esimerkiksi Loimaa ja ehkä Parainenkin olisivat olleet paremmin tätä sarjaa.

Yleiset tulokset talvella 2004

Yhteensä laskettiin 35146 yksilöä 49 lajista (taulukko 3). Runsain laji oli viherpeippo, joita nähtiin yhteensä 7990 yksilöä. Keskimäärin havaittiin yhdellä

alueella 130 lintua (vaihteluväli 0 - 846). Suurimmat lajimäärät kaupungeittain havaittiin Naantalien Kultarannassa ja Luikkiossa 13 lajia, Raision Kaanaassa 17 ja Järviiniityssä 15 lajia, Salon Rappulassa, Ollikkalassa ja Lukkarinmäessä 13 lajia, Turun Katariinassa 18 ja Ävikissä, Kupittaalla ja Kukulassa 15 lajia sekä Uudenkaupungin Ruokolassa 18 ja Sannossa 17 lajia.

Yleisimmät lajit olivat talitiainen, sinitiainen ja viherpeippo (taulukko 3). Dominoivia lajeja (yli 5 % kokonaisyksilömäärästä) oli eri kaupungeissa 5 - 8 (asetelma 1). Yhteistiheydet vaihtelivat kaupunkien välillä rajoissa 538 - 685 yksilöä/km² (taulukko 4). Suurimmat tiheydet tavattiin kaupungeittain Naantalissa Vanhassa kaupungissa (19,0 yksilöä/ha), Raisiossa Myllymäentienellä (26,0) ja Petterinpellossa (22,4), Salossa Pöyrynkadulla (23,6), Turussa Poliisitalon luona (47,0), Majamäessä (38,6) ja Vatselankadulla (31,7) sekä Uudessakaupungissa Hautausmaalla (17,0).

Linnusto vaihtelee paljon erityyppisillä taajama-alueilla. Tihein linnusto havaittiin pientaloalueilla ja vähiten lintuja löytyi teollisuusalueilta (kuva 1). Myös kaupunkien välillä oli huomattavia eroja (kuva 2). Pientaloalueilla eroja oli melko vähän kaupunkien välillä. Kerrostaloalueilla havaittiin yleisesti ottaen hieman vähemmän lintuja, poikkeuksena Naantali, jonka kerrostaloalueet elättävät lintuja jopa pientaloalueita enemmän. Puistojen ja teollisuusalueiden lintutiheydet vaihtelivat huomattavasti eri kaupunkien välillä.

Vaikka jaottelimme alueet etukäteen ympäristön mukaan, niin samankin tyyppin alueet voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Linnustolle on merkittävää, onko alueilla ruokintoja tai teollisuusalueella yksittäistä asutusta. Laskentoja tehdessä tuli vaikutelma, että uudet asuinalueet ovat selvästi vähälintuisempia kuin vanhemmat. Tämä

Suuri osa naakoista käy "töissä" Turun ulkopuolella ja suurimmat naakkaparvet on tavattu 2000-luvun talvina Topinojan kaatopaikalla. Turussa yöpyvä naakkakanta on moninkertainen Turussa ruokaileviin.
© Mikko Oivukka.

Taulukko 3. Lasketut yksilömäärät ja yleisyys eri kaupungeissa.

	YKSILÖMÄÄRÄ						YLEISYYS%					
	Naa	Rai	Sal	Uus	Tur	Yht	Naa	Rai	Sal	Uus	Tur	Yht
Sinisorsa	367				1 256	1 623	10				4	3
Isokoskelo	8					8	3					0
Merikotka	1					1	3					0
Kanahaukka		1			6	7		2			5	3
Varpushaukka	1	5	2	3	12	23	3	9	5	13	8	8
Tuulihaukka		1	1		1	3		2	2		1	1
Ampuhaukka			1			1			2			0
Pyy			2			2			2			0
Fasaani		24	37	1	19	81		13	20	4	9	10
Harmaalokki	1			5	2	8	3			13	2	2
Merilokki					1	1					1	0
Kesykyyhky	65	46	521	166	798	1 596	3	6	46	43	33	27
Turkinkyhky			8		5	13			7		2	2
Varpusöllö		1		1	1	3		2		4	1	1
Viirupöllö				1		1				4		0
Palokärki				1	1	2				4	1	1
Käpytikka	21	19	13	17	28	98	35	25	24	35	17	23
Pikkutikka		1		1	1	3		2		4	1	1
Tilhi	89	155	1		134	379	10	9	2		2	4
Rautiainen				1		1				4		0
Mustarastas	15	95	7	18	111	246	32	55	12	35	46	40
Räkättirastas		1	6		46	53		2	10		5	4
Hippiäinen	1	7	6	8	38	60	3	8	5	17	10	8
Pyrstötiainen		8	2			10		4	2			1
Hömötiainen	2	12	5	12	14	45	3	11	7	35	7	10
Töyhtötiainen	6	7	1	5	10	29	16	11	2	22	7	10
Kuusitiainen	3	18	11	7	20	59	10	21	10	22	12	14
Sinitiainen	499	967	428	416	1 068	3 378	77	85	88	78	85	84
Talitiainen	731	1 869	1 026	701	2 985	7 312	90	98	93	91	93	94
Puukiipijä	1	1		3	9	14	3	2		13	7	5
Närhi	1	5	2	5	13	26	3	8	5	9	5	6
Harakka	181	304	285	161	526	1 457	90	79	88	74	80	82
Naakka	158	104	632	48	670	1 612	29	11	44	17	39	31
Mustavaris			1			1			2			0
Varis	365	240	379	130	712	1 826	77	77	88	70	84	81
Korppi	2	10	2	4	1	19	6	6	2	17	1	4
Kottarainen				2		2				4		0
Varpunen	316	362	600	206	1 933	3 417	45	57	63	43	63	58
Pikkuvarpunen	2	37	178	18		235	3	11	27	17		8
Pikku- x varpunen				6	1	7				9	1	1
Peippo	9	18	1	17	17	62	6	15	2	22	3	7
Järripeippo		1	1	3		5		2	2	9		1
Viherpeippo	825	2 170	1 537	762	2 696	7 990	68	83	90	83	86	84
Tikli		3	15		84	102		6	7		11	7
Vihervarpunen			1		13	14			2		4	2
Hemppo			6			6			2			0
Urpiainen	5	8		2	2	17	6	8		4	2	3
Punatulku	34	109	32	13	186	374	29	30	27	13	34	30
Nokkavarpunen					1	1					1	0
Keltasirkku	347	483	995	491	597	2 913	52	75	76	83	48	61
Yhteensä	4 056	7 092	6 745	3 235	14 018	35 146						
Lajeja	28	33	34	32	37	49						

johtuu ainakin alueiden kasvillisuuden erilaisuudesta ja talviruokinnan määrästä.

Turussa laskettiin paljon erilaisia alueita. Muiden kaupunkien aineisto käsittää pääosin pientaloalueita.

Tämän vuoksi vertailu kerrostalo-, puisto- ja teollisuusalueiden linnuston osalta eri kaupunkien välillä ei ole vankalla pohjalla. Aineistomme pohjalta ei voi arvioida, miten paljon vaikutusta kaupunkien erilaisella rakenteella on lintumääriin.

Taulukko 4. Lajikohtaiset tiheydet (yksilöä/km²) kaupungeittain vuonna 2004 ja pikkutaajamissa vuonna 2003.

	ISOT TAAJAMAT 2004					PIKKUTAAJAMAT 2003	
	Naa	Rai	Sal	Uus	Tur	Kaikki	Rannikko
Sinisorsa	62				48	1,1	
Isokoskelo	1,4					0,1	0,1
Merikotka	0,2					0,1	
Kanahaukka		0,1			0,2	0,2	0,2
Varpushaukka	0,2	0,5	0,2	0,5	0,5	0,3	0,4
Tuulihaukka		0,1	0,1		0,04		
Ampuhaukka			0,1				
Pyy			0,2				
Fasaani		2,2	3,6	0,2	0,7	6,3	7,6
Harmaalokki	0,2			0,9	0,1		
Merilokki					0,04	0,06	0,04
Kesykyyhky	11	4	51	30	31	13	11
Turkinkyhky			0,79		0,19	0,06	0,12
Varpuspöllö		0,09		0,18	0,04	0,03	0,08
Viirupöllö				0,18			
Palokärki				0,18	0,04	0,25	0,20
Käpytikka	3,5	1,8	1,3	3,1	1,1	4,9	4,4
Pikkutikka		0,09		0,18	0,04	0,17	0,08
Tilhi	15	14	0,1		5	79	52
Rautiainen				0,18			
Mustarastas	2,5	8,8	0,7	3,3	4,3	9,4	9,6
Räkättirastas		0,1	0,6		1,8	155	170
Hippiäinen	0,2	0,6	0,6	1,4	1,5	1,4	1,5
Pyrstöttäinen		0,7	0,2			0,2	0,6
Hömötiäinen	0,3	1,1	0,5	2,2	0,5	1,8	1,7
Töyhtötiäinen	1,0	0,6	0,1	0,9	0,4	1,1	1,2
Kuusitiäinen	0,5	1,7	1,1	1,3	0,8	2,8	3,3
Sinitiäinen	84	90	42	75	41	68	66
Talitiäinen	123	173	101	127	114	124	126
Puukiipijä	0,2	0,1		0,5	0,3	0,2	0,3
Närhi	0,2	0,5	0,2	0,9	0,5	2,1	2,9
Harakka	31	28	28	29	20	31	27
Naakka	27	10	62	9	26	36	39
Mustavaris			0,10			0,08	0,04
Varis	62	22	37	24	27	23	20
Korppi	0,3	0,9	0,2	0,7	0,04	0,4	0,2
Kottarainen				0,4		0,03	
Varpunen	53	34	59	37	74	64	53
Pikkugarpunen	0,3	3,4	17,5	3,3		13,5	12,3
Pikku- x varpunen				1,1	0,04	0,05	0,04
Peippo	1,5	1,7	0,1	3,1	0,7	1,3	1,5
Järripeippo		0,09	0,10	0,5		0,22	0,04
Viherveippo	139	201	151	138	103	184	176
Tikli		0,3	1,5		3,2	2,7	4,5
Vihervarpunen			0,1		0,5	23	42
Hemppo			0,6			0,05	0,08
Urpiainen	0,8	0,7		0,4	0,1	50	39
Punatulkku	6	10	3	2	7	37	37
Nokkavarpunen					0,04	0,03	
Keltasirkku	59	45	98	89	23	133	94
Yhteensä	685	658	665	585	538	1072	1006

Lajit

Sinisorsia talvehtii runsaasti Naantalissa ja Turussa, joissa on läpi talven sulana pysyviä paikkoja tai lajille sopivia ruokintapaikkoja. Naantalin satamassa sorsia laskettiin 360 yksilöä, minkä lisäksi niitä talvehtii myös Ukko-Pekalla, jota laskijat eivät sisällyttäneet laskenta-alueeseen. Tiiran mukaan Ukko-Pekalla nähtiin talvella 2004 enimmillään 700 sinisorsaa. Turussa sorsia tavattiin Aurajoessa Förin luona 730, Kupittaaan puistossa 270 ja Iso-Heikkilän jätevedenpuhdistamolla 240 yksi-

lää. Yksilömäärä on pysynyt Turussa samansuuruisena jo 1960-luvun lopusta saakka¹. Vain muutamia lintuja nähtiin muissa paikoissa.

Kesykyyhkyn suurimmat tiheydet havaittiin kerrostaloalueilla, mutta osin myös teollisuusalueilla (kuva 3). Muuten runsaslinnustoisilla pientaloalueilla niitä ei juuri ollut. Vaihtelu eri kaupunkien välillä on huomattavaa; Naantalissa kesykyyhkyjä nähtiin vain satamassa ja Raisiossakin vain kolmella alueella (kuva 4). Turussa niitä oli joka kolmannella ja Salossa sekä Uudessakaupungissa vajaalla puolella alueista (taulukko 3). Yksilöistä oli tasan puolet Turussa. Kahdella alueella tiheydet olivat huomattavan korkeita: Turun Kauppatorin alueen 1730 yksilöä/km² (450 yksilöä) ja Salon Raitalankadun teollisuusalueella 1170 yksilöä/km² (187 yksilöä).

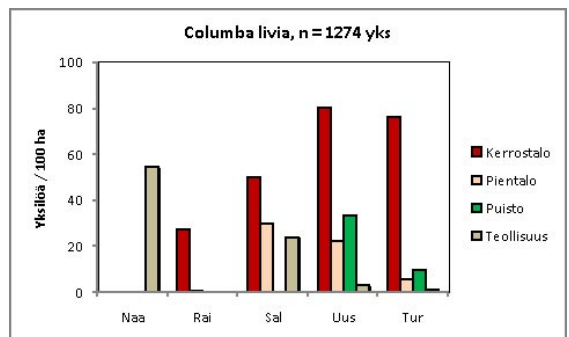
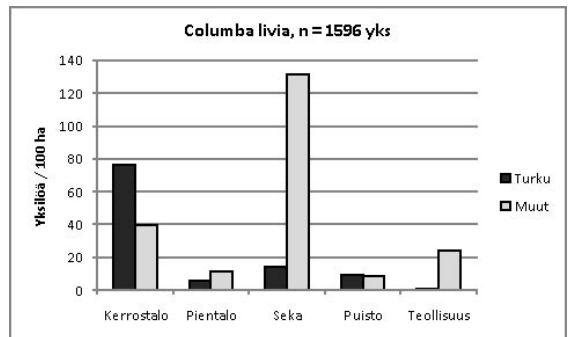
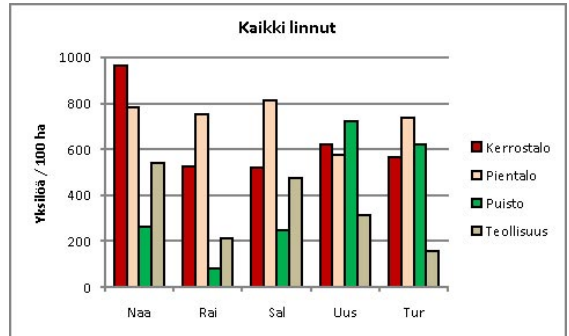
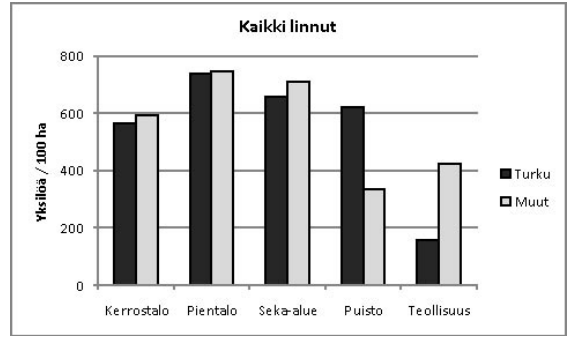
Mustarastaita laskettiin eniten pientaloalueilla (kuva 5). Mustarastastiheys oli suuri myös Turun ja Uudenkaupungin puistoissa (kuva 6). Lajia tavattiin vähän Naantalissa ja etenkin Salossa. Suurimmat tiheydet laskettiin Raision Kaanaassa 66 yksilöä/km² (31 yksilöä) ja Petterinpellossa 60 yksilöä/km² (3 yksilöä) sekä Turun Katariinassa 54 yksilöä/km² (7 yksilöä). Mustarastaan kuten muidenkin marjalintujen talvinen esiintyminen riippuu pihlajanmarjojen määrästä. Keskimääräinen tiheys oli nyt 4.2 ja marjatalvella 2003 pikkutaajamissa 9.4 yksilöä/km².

Sinitiaisia tavattiin 84 %:lla alueista ja laji oli jaetulla toisella sijalla yleisyydessä, mutta vasta neljäntenä runsaudessa (3378 yks.). Sinitiaiset keskittyivät pientalo-alueille (kuva 7). Uudenkaupungin kahdessa pienessä puistossa sinitiaistiheys nousi muutaman muun lajin tavoin poikkeuksellisen suureksi (kuva 8). Muuten esiintymiskuva eri kaupungeissa oli melko yhteneväinen. Suurimmat määrät tavattiin Raision Järviiniityssä 106 ja Kaanaassa 98, Naantalin Kultarannassa 92 sekä Uudenkaupungin Saarnistossa 70 yksilöä.

Talitiainen esiintyi hyvin tasaisesti ja se oli selvästi yleisin laji (tavattiin 94 % alueista). Se oli myös toiseksi runsain laji viherpeipon jälkeen (7300 yksilöä). Talitiaisella pientaloalueiden tiheydet olivat vain vähän korkeampia kuin kerrostaloalueiden (kuvat 9 ja 10). Turun kerrostaloalueilla tiheys oli muita kaupunkeja pienempi. Puistojen talitiaistiheydet olivat Uudessa-kaupungissa ja Turussa melko suuria. Eniten talitiaisista nähtiin Raision Kaanaassa 127 ja Vaisaareissa 109 ja Turun Rautsuonkadulla 105 yksilöä. Suurimmat tiheydet havaittiin kaikki Turussa: Rautsuonkatu 10.5, Majamäki 8.0 ja Vatselankatu 7.3 yksilöä/ha.

Harakka on vallannut talviset kaupungit ja sen yleisyys oli hyvin suuri: 74–90 % (taulukko 3). Harakat olivat jakautuneet muita varislintuja tasaisemmin eri elinympäristöihin (kuvat 11 ja 12), mutta yksilöitä oli hieman vähemmän kuin variksia ja naakkoja. Turussa harakkatiheys oli kolmanneksen pienempi kuin muissa kaupungeissa (taulukko 4). Tämä ilmeisesti johtuu siitä, että tästä aineistosta puuttuvat Turun linnustollisesti parhaat omakotialueet, jotka laskettiin vuotta aiemmin³. Nyt lasketuilla pientaloalueilla tiheys (28 yksilöä/km²) oli noin puolet vuotta aiemmin laskettujen alueiden tiheydestä (57 yksilöä/km²). Talvella 2003 nähtiin omakotialueilla 566 harakkaa ja talvella 2004 muussa osassa Turkuä 526 yksilöä.

Naakkoja havaittiin kerrostaloalueilla jokaisessa kaupungissa (kuva 13 ja 14). Myös Turun ja Naantalin puistoissa sekä Salon teollisuusalueilla niitä oli runsaasti. Suurimmat tiheydet havaittiin Turun Patterihaassa 7.1 ja Salon jätevedenpuhdistamolla 5.7 yksilöä/ha. Naakkoja laskettiin Turussa vain 620 yksilöä (muualla yhteensä 942). Merkittävä osa naakkoja käy ”töissä” Turun ulkopuolella ja suurimmat naakkaparvet (1000 yksilöä) on tavattu 2000-luvun talvina Topinojan kaatopaikalla. Turussa yöpyvä naakkakanta on moninkertainen Turussa ruokaileviin ja siten aineistoomme kertyneisiin nähden. Mikä lienee tilanne muissa kaupungeissa? Ainakin Raisiossa havaittiin suuria yöpymisparvia aamuhämärissä, mutta ne jätettiin tuloksista pois.

Kuvat ylhäältä alas:

Kuva 1. Kokonaistiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 2. Kokonaistiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 3. Kesyykyhkyn tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 4. Kesyykyhkyn tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

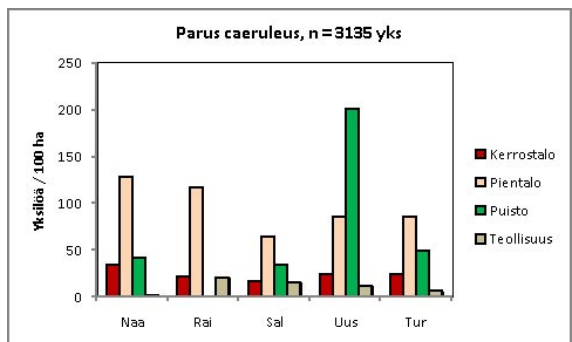
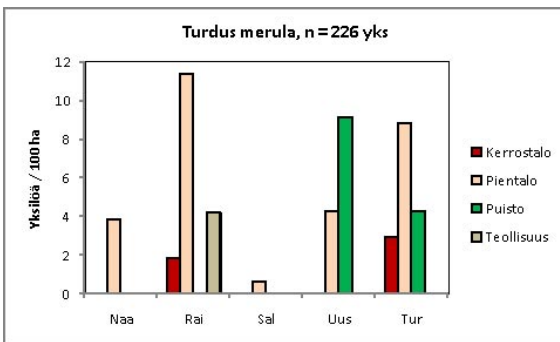
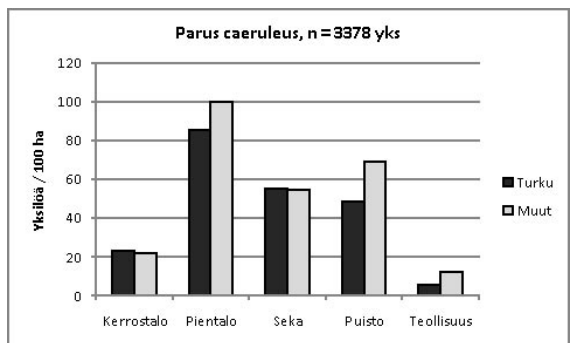
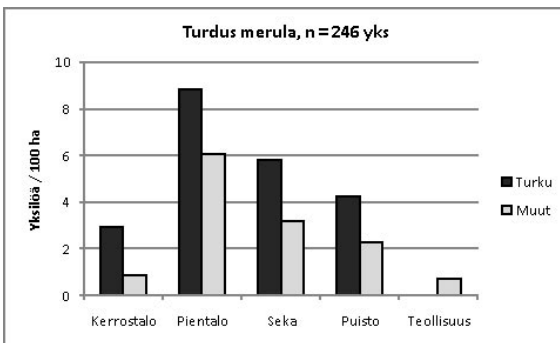
Taulukko 5. Lintutiheyksiä (yksilöä/km²) Turun keskustassa 1950- ja 1980-luvuilla sekä 2004.

	1958-59	1988-89	2004
Sinisorsa	26 - 39	21	170
Kanahaukka	0,2		0,5
Varpushaukka	0,2		0,9
Ampuhaukka	0,2		
Fasaani			1,1
Harmaalokki		1,9	0,2
Kesykyyhky	208 - 225	450	135
Turkinkyhky		1,1	
Tilhi			6,4
Mustarastas	0,2	1	2,3
Räkättirastas		0,3	
Sinitäinen	1,7	6,5	23
Talitiäinen	75 - 92	57	101
Harakka	0,4	2,1	20
Naakka	125 - 142	43	52
Varis	46 - 92	20	33
Kottarainen	2,1 - 2,5		
Varpunen	300 - 333	203	214
Peippo	2,3		
Järripeippo	3,3		
Viherpeippo	25 - 46	26	57
Tikli			0,9
Urpainen	0 - 58		0,2
Punatulku	12 - 67		3,4
Nokkavarpunen			0,2
Keltasirkku	33 - 67	0,1	6,6

Varis oli yleisyydeltään harakan tasoa. Sen esiintymiskuva on melko tasainen eri kaupunkien välillä ja eri elinympäristöissä (kuva 15). Naantalın sataman 180 ja Salon jätevedenpuhdistamon 150 varista nostavat teollisuusalueiden tiheydet korkeiksi (kuva 16).

Pikkuvarpusella on ollut Salossa pesivä kanta 1980-luvun lopulta alkaen¹. Tiheydet olivat siellä suuria (kuva 17) ja yhdellä alueella (Ollikkala) tavattiin jopa 2.0 yksilöä/ha (90 yksilöä). Pikkuvarpusia tavattiin jonkin verran Raisiossa ja Uudessakungissa, mutta Naantalissa vain kaksi yksilöä. Turussa ei nähty pikkuvarpusia lainkaan, mutta vuotta aiemmin lasketuilla omakotialueilla havaittiin kaksi yksilöä. Laji keskittyy selvästi kaupunkien pientaloalueille (kuva 17).

Varpunen viihtyy sekä kerrostalo- että pientaloalueilla (kuvat 18 ja 19). Suurimmat tiheydet havaittiin Turussa: Vatselankatu 14,0, Sofiankatu 10,5, Kerttulinmäki 6,6 ja Käsitöläiskatu 4,8 yksilöä/ha. Muualla suurimmat olivat Salon Alhaisi 4,2 ja Naantalın Keskusta 3,2 yksilöä/ha. Turun aineistossa näkyy parhaiden omakotialueiden puuttuminen, sillä vuotta aiemmin lasketujen alueiden tiheys oli 230 yksilöä/km² ja tässä aineistossa pientaloalueilla vain 93 yksilöä/km². Vanhoilla omakotialueilla (35 aluetta, 10 km²) tavattiin talvella 2003 varpusia 2290 yk-

Kuvat ylhäältä alas (vasemmanpuoleinen sarake):
 Kuva 5. Mustarastaa tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 6. Mustarastaa tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuvat ylhäältä alas (oikeanpuoleinen sarake):
 Kuva 7. Sinitäisen tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 8. Sinitäisen tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

silöä ja tässä laskennassa muussa osassa Turku (123 aluetta, 26 km²) vain 1930 yksilöä. Naantalin keskusta elättää hyvin varpusia, mutta Raision ”risteys” ei.

Viherpeipolla esiintyminen eri kaupunkien kerros- ja pientaloympäristöissä oli melko tasaista (kuvat 20 ja 21). Poikkeavia olivat vain runsas esiintyminen Naantalin ja vähäinen esiintyminen Turun kerrostaloalueilla. Aiemmin laskettujen omakotialueiden puuttuminen Turun luvusta ei muuta kuvaa olennaisesti, sillä niiden kanssa tiheys pientaloalueilla nousisi vain lukuun 262 yksilöä/km² (vrt. taulukko 4). Suurimmat viherpeippoluvut olivat kaupungeittain: Naantalin Keskusta 140, Raision Hulvela 224, Salon Ollikkala 183, Turun Suikkila 129 ja Uudenkaupungin Itäosa 116 yksilöä.

Punatulkkuja tavattiin eri kaupunkien pientaloalueilla suunnilleen samalla tiheydellä (kuva 22). Esiintymisestä muissa ympäristöissä herättää huomiota suuri tiheys Turun puistoissa ja Raision kerrostaloalueilla. Söivätkö punatulkkut mieluummin lehtipuiden silmuja kuin auringonkukkaa? Yksilömäärät olivat melko pieniä eikä niistä ehkä pidä tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Keltasirkkuja tavattiin kaikissa kaupungeissa eniten pientaloalueilla (kuvat 23 ja 24). Turussa keltasirkkuja tavattiin muita kaupunkeja vähemmän ja voikin sanoa, että Turku on maakunnan ainoa suuri kaupunki, jossa maaseutuun viehtyneet keltasirkut eivät talvellakaan tunne oloaan kotoisaksi. Suurimmat yk-

Pikkuvarpusen esiintyminen keskittyy selvästi kaupunkien pientaloalueille. © Jorma Tenovuo.

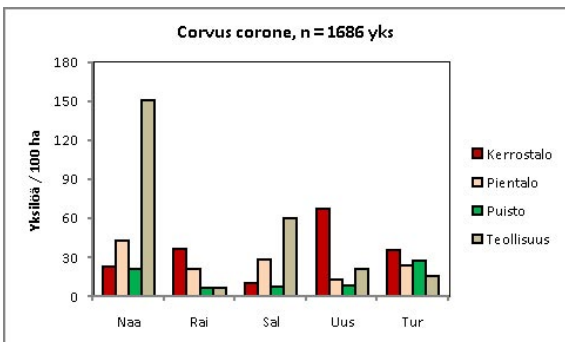
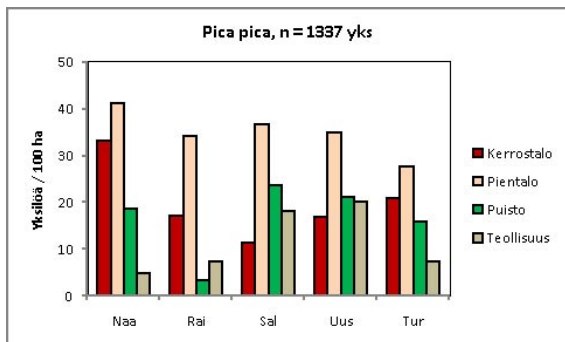
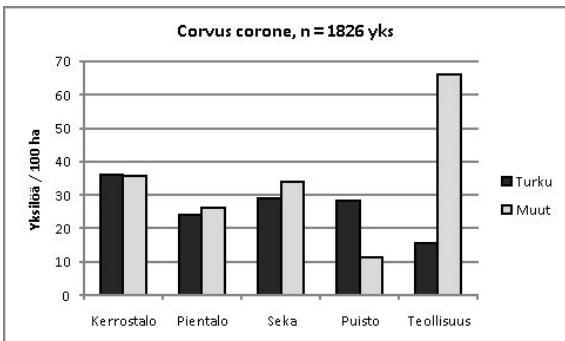
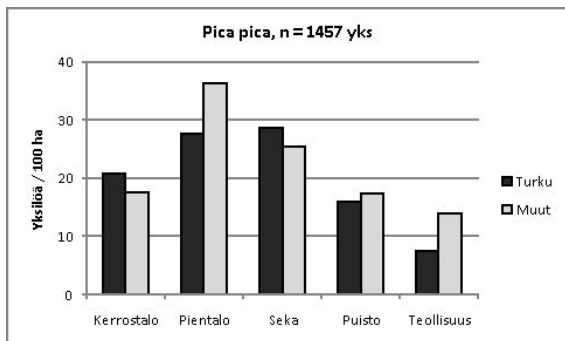
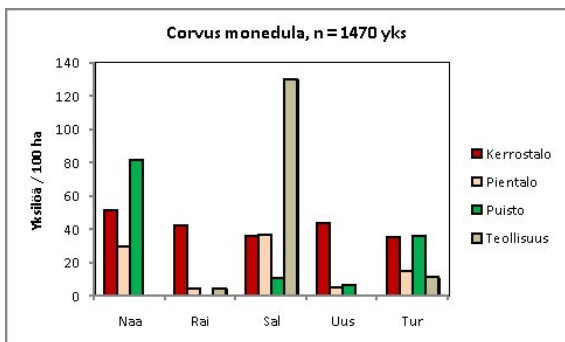
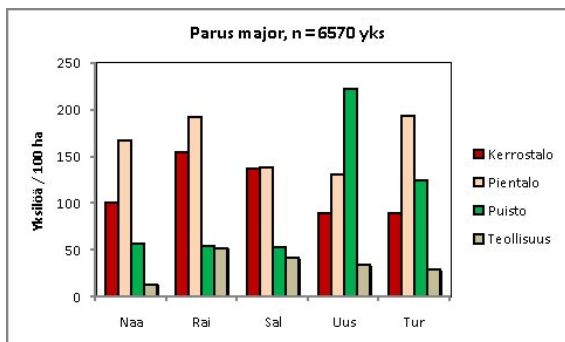
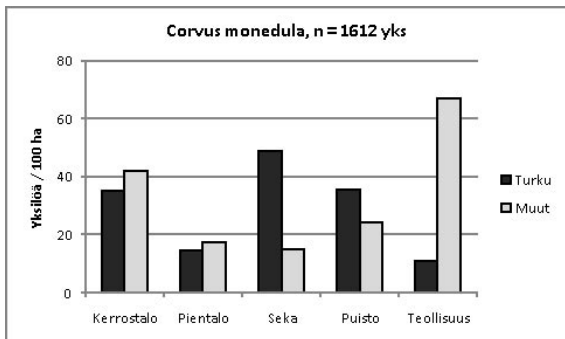
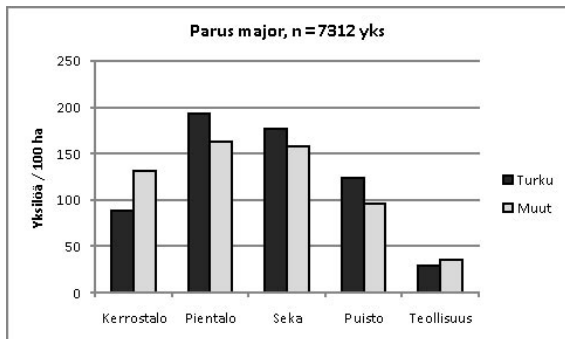
silömäärät tavattiin kaupunkien laitamilla: Naantalin Kultaranta 80, Raision Järviiniitty 48, Salon Ollikkala 113 ja Pöyrynkatu 100, Turun Kaistarniemi 70 sekä Uudenkaupungin Pietola 89 sirkkua.

Vertailua Turun vanhoihin laskentoihin

Keskusta

Turun keskustasta on olemassa kaksi aikaisempaa talvilinnuston laskentaa⁴. Nils Fritzén järjesti talvina 1957/58 ja 1958/59 noin 12 km²:n laajuisen alueen laskennan sekä Timo Vuorisalo ja Juha Tiainen talvina 1987/88 ja 1988/89 koko kaupungin kattavan laskennan. 1950-luvun laskenta toteutettiin useita kertoja talvessa tehdyllä aluelaskennalla, joka on läheistä sukua meidän menetelmällemme. Sen tiheydet on laskettu jakamalla yksilömäärät laskenta-alueen jälkikäteen arvioidulla pinta-alalla (12 km²). 1980-luvun laskennat toteutettiin linjalaskentoina käyttäen korjauskertoimia. Fritzénin 1950-luvun tiheyksiä on vertailtu myöhempien laskentojen tiheyksiin ydinkeskustan noin 4.4 km²:n alueella (taulukko 5).

Kesykyyhkyn määrä Turun keskustassa näyttää omissa tuloksissamme olevan selkeästi pienempi kuin 1950-

Kuvat ylhäältä alas (vasemmanpuoleinen sarake):

Kuva 9. Talitiäisen tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 10. Talitiäisen tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 11. Harakan tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 12. Harakan tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

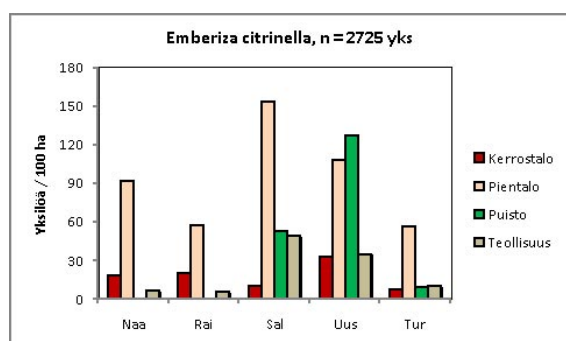
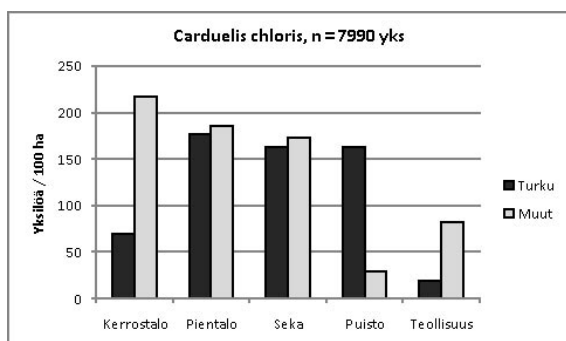
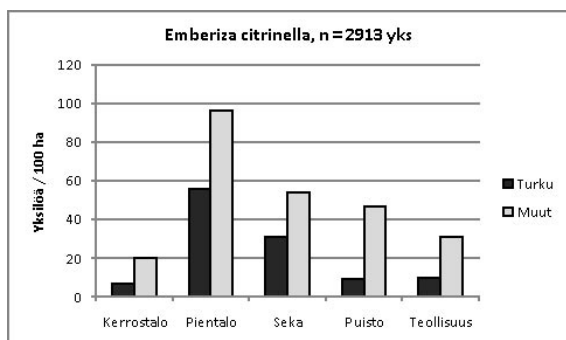
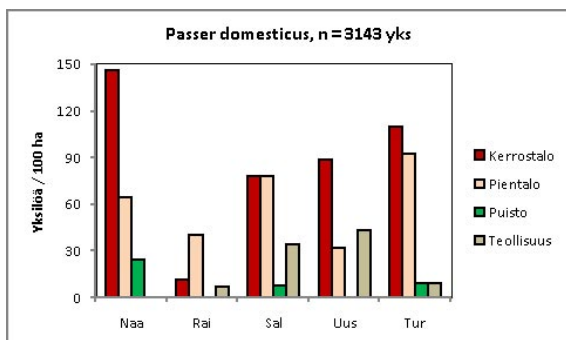
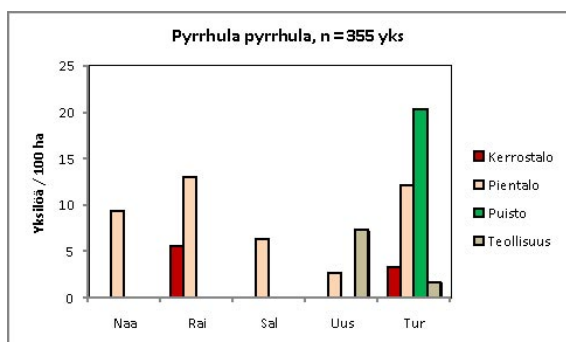
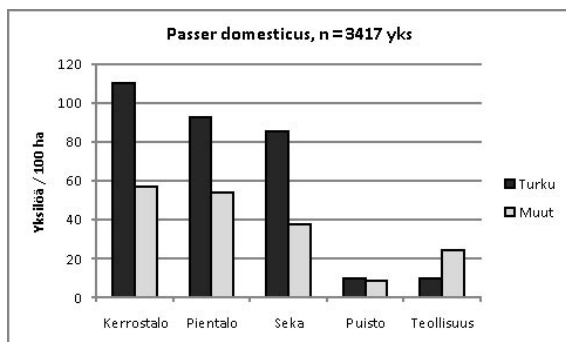
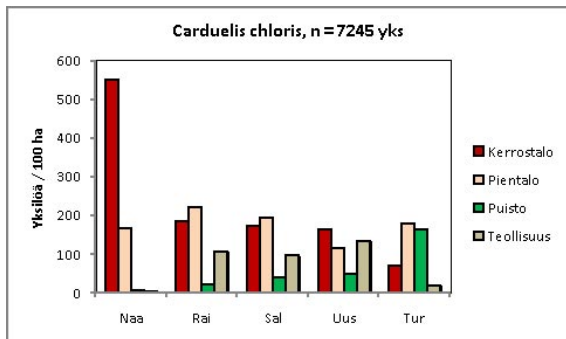
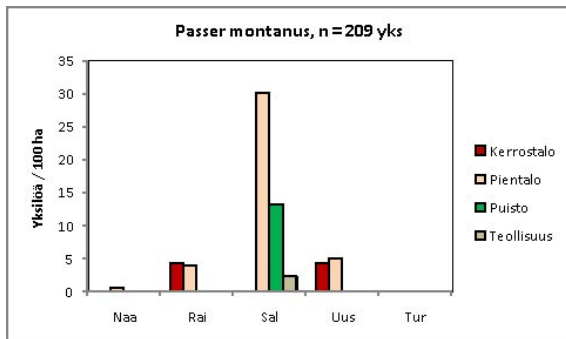
Kuvat ylhäältä alas (oikeanpuoleinen sarake):

Kuva 13. Naakan tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 14. Naakan tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 15. Variksen tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 16. Variksen tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuvat ylhäältä alas (vasemmanpuoleinen sarake):

Kuva 17. Pikkuvarpusen tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 18. Varpusen tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 19. Varpusen tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 20. Viherpeipon tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuvat ylhäältä alas (oikeanpuoleinen sarake):

Kuva 21. Viherpeipon tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 22. Punatulkun tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

Kuva 23. Keltasirkun tiheys (yksilöä/km²) Turussa ja muissa kaupungeissa elinympäristöittäin.

Kuva 24. Keltasirkun tiheys (yksilöä/km²) eri elinympäristöissä kaupungeittain.

tai 1980-lukujen laskennoissa. Mustarastaan tunnettu lisääntyminen näkyy myös keskustan tiheyksissä. Sinitiaisen määrät ovat kasvaneet voimakkaasti, kun taas talitiaisella ei suurta muutosta näyttäisi tapahtuneen. Harakka oli harvinaisuus 1950-luvulla, harvalukuinen 1980-luvulla, mutta tämän jälkeen se on keskustassa yleistynyt. Naakka ja varis vähenivät 1950-luvulta 1980-luvulle¹, mutta tämän jälkeen eivät tiheydet ole merkittävästi muuttuneet.

Kottarainen oli 1950-luvulla keskustassa selvästi nykyistä tavallisempi. Varpusen määrät ovat olleet samaa suuruusluokkaa kaikissa laskennoissa. Menetelmien erot ovat niin suuret, että varmuudella ei voi kannankehityksestä sanoa mitään. Peippo ja järripeippo eivät enää nykyään ole keskustan tyypillistä talvilinnustoa. Viherpeippokanta on kasvanut keskustassa jonkin verran, vaikka ei niin paljoa kuin maakunnassa keskimäärin. Punatulkulla ja keltasirkulla määrät olivat 1950-luvulla huomattavasti suurempia kuin myöhemmin. Keskusta ei ollut nykyinen kivierämaa ja maaseutu oli ”lähellä”.

Muut alueet

Vuorisalo ja Tiainen laskivat talvina 1987/88 ja 1988/89 keskustan lisäksi muitakin ympäristöjä⁴. Itse laskimme talvina 1999/00 ja 2002/03 omakotialueiden linnustoa³. Teollisuusalueiden vertailua varten laski Jouni Saario Kaarinassa viiden ja Arto Kalliola Liedossa kahden teollisuusalueen linnut talvella 2003/04 (taulukko 6).

Turun pientaloalueiden vertailussa eri vuosien välillä näkyy hyvin talvien erilaisuus. Marja- ja siemensadot sekä syysvaellukset vaihtelevat huomattavasti vuodesta toiseen ja tämä näkyy myös kaupunkilinnustossa. Vertailuja tehtäessä onkin syytä pitää tämä mielessä.

Pientaloalueilla ovat fasaanikannat vähentyneet, kuten muutenkin maakunnassa⁵. Kesykyyhkyen osalta 1980-luvun ja omakotilaskentojen tiheyksien välillä ei ollut eroja. Sen sijaan tämän aineiston tiheys oli pienempi. Puistojen ja etenkin teollisuusalueiden pulutiheydet olivat 2000-luvulla vain murto-osa aiemmista.

Käpytikan talvikannan runsastuminen⁵ näkyy mahdollisesti myös erossa 1980-luvun aineistoon.

Hömö-, töyhtö- ja kuusitiaisista tavattiin lähes pelkästään pientaloalueilla. Sinitiaisen kannankasvun huomaa hyvin verrattaessa tilannetta 2000-luvulla aiempaan aineistoon. Maakunnan talvilintulaskentoihin⁶ verrattuna muutos on kuitenkin pienempi.

Talitiaisella ei vastaavaa muutosta ole näkyvissä.

Närhellä ero 1980-lukuun on huomattava. Vastaavaa eroa ei ole talvilintulaskennoissa. Närhen talvikantaan vaikuttavat syysvaellukset, jollainen oli esimerkiksi syksyllä 2002. Harakan runsastuminen taajamissa näkyy pientaloalueiden aineistossa. Sama koskee myös puistoja, mutta ei aineistomme mukaan teollisuusalueita. Naakalla ei ole eroa vanhaan aineistoon muuten kuin teollisuusalueiden osalta. Variksella muutos on ollut päinvastainen kuin talvilintulaskennoissa^{5,6}, paitsi teollisuusalueilla, jotka ovat voineet muuttua varislinnuille ja muullekin linnustolle vähemmän houkutteleviksi.

Varpunen on selvästi vähentynyt Turussa keskustan ulkopuolella. Muutos ei ehkä ole ollut niin suuri kuin maakunnan talvilintulaskennoissa. Peippo ja järripeippo ovat vähentyneet myös pientaloalueilla. Sama kehitys on ollut talvilintulaskennoissa. Viherpeippokanta on kasvanut pientaloalueilla, vaikka ei niin paljon kuin maakunnassa keskimäärin.

Punatulkun tiheydet Turussa ovat kasvaneet 1980-luvulta 2000-luvulle. Maakunnan talvilintulaskentojen joululaskennoissa kanta on vastaavana aikana puollittunut ja kevtälaskennoissa pysynyt ennallaan. Keltasirkulla talven 2004 tiheydet pientaloalueilla olivat suurempia kuin aiemmat^{3,4}. 1980-luvulla laskettiin pientaloalueita koko kaupungissa ja talvina 1999/00 ja 2002/03 omakotialueita pääsääntöisesti lähempänä keskustaa. Tämän aineiston pientaloalueet sijaitsevat lähempänä maaseutua.

Orava

Pyysimme tietoja myös oravista, joita ilmoitettiin yhteensä 163 yksilöä. Tiheydet kaupungeittain olivat yksilöinä kuljettua kilometriä kohden seuraavat: Naantali 0.14, Raisio 0.23, Salo 0.29, Turku 0.23 ja Uusikaupunki 0.14. Kaikki nämä ovat selvästi pienempiä kuin Turun vanhojen omakotialueiden³ tiheys 0.50 yksilöä/km.

Lopuksi

Laskenta pyrittiin tekemään tavalla, joka mahdollistaa sen uusimisen joskus myöhemmin. Tällöin kannattaisi ottaa mukaan Paraisten ja Loimaan keskustat. Aineistomme seka-alueet kannattaisi mahdollisuuksien mukaan jakaa tässä esitettyä paremmin ja Turun osalta mukaan tulee tietenkin ottaa myös tästä puuttuvat omakotialueet. Upeaa olisi laskea sekä isot että pienet taajamat samana talvena, mutta ylittääköhän se jo yhdistyksen resurssit?

Tarkat laskentatulokset sisältävä taulukko löytyy Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen kotisivuilta.

Kiitokset

Suurimman kiitoksen ansaitsevat aineiston tuottajat eli laskijat. Esa Lehikoinen avusti laskentaohjeiden tekoa. Sampo Kunttu skannasi kartat kotisivuille ja Kalle Rainio vastaanotti tuloksia ja karttoja. Risto A. Väisänen luovutti käyttöömmme talvilintulaskentojen aineiston. Timo Vuorisalo antoi lisätietoja vanhoista laskennoista. Kari Karhu, Esa Lehikoinen ja Timo Vuorisalo kommentoivat käsikirjoitusta.

Kirjallisuus

¹ Lehikoinen, E., Gustafsson, E., Aalto, T., Alho, P., Klemola, H., Laine, J., Normaja, J., Numminen, T. & Rainio, K. 2003: Varsinais-Suomen linnut. Turun lintutieteellinen yhdistys r.y. Turku.

² Suoranta, A., Gustafsson, E. & Peltola, V. 2008: Varsinais-Suomen maaseututaajamien talvilinnusto. – Ukuli 39 (2): 8-18.

³ Suoranta, A., Gustafsson, E., Peltola, V. & Saarnio, J. 2006: Omakotialueiden talvilinnut. – Ukuli 37 (1): 26-31.

⁴ Vuorisalo, T. & Tiainen, J. (toim.) 1993: Kaupungin linnut. Stadens fåglar. Turun maakuntamuseo, Turku. 312 s.

⁵ Risto A. Väisänen 2003: Yleisten talvilintujen kannanmuutokset 27 talvena Suomen eri osissa. Linnut-vuosikirja 2002: 41-62.

⁶ <http://www.tly.info/lintutietoa/talvilintulaskennat/talvilintulaskennat.html> (viitattu 14.3.2010)

Taulukko 6. Lintutiheyksiä (yksilöä/km²) eri vuosina Turussa pientaloalueilla, puistoissa ja teollisuusalueilla.

	Pientaloalueet				Puistot		Teollisuusalueet		Kaa+Lie
	1988-89	1999/00	2002/03	2004	1988-89	2004	1988-89	2004	
Sinisorsa					47	127	17	44	
Kanahaukka	+	0,1	0,5	0,1	+		+	0,2	
Varpushaukka	0,1	0,5	0,5	1,0	+	0,5			
Tuulihaukka				0,1					
Fasaani	11,2	3,0	4,5	1,3	0,9	1,4	0,2		
Harmaalokki	+				+		13	0,2	
Kesykyyhky	17	15	12	5,5	59	9,4	228	0,9	1,3
Turkinkyhky		1,6	0,8						
Varpuspöllö				0,1					
Palokärki		0,1	0,1						
Käpytikka	0,7	2,0	2,2	2,3	0,6	1,4	+		0,4
Pikkutikka			0,1			0,5			
Tilhi	4,1	1,0	83	15			8,0		
Mustarastas	3,6	6,1	45	8,8	0,5	4,2			0,9
Räkättirastas	4,7	1,0	1406	6,4	0,8	0,5	2,4		
Hippiäinen	0,8	4,8	1,0	1,3		5,7			2,2
Hömötiainen	1,3	0,5	1,2	2,0					
Töyhtötiainen	0,2	0,5	0,7	0,7	0,5	0,5			1,8
Kuusitiainen	0,8	0,5	5,3	2,6					1,8
Sinitäinen	35	96	73	85	29	49	6	5	11
Talitiainen	208	226	249	193	156	124	48	29	39
Puukiipijä			0,4	0,9	0,5	0,9			0,9
Närhi	0,1	2,4	3,5	1,1					0,4
Harakka	9	58	57	28	1	16	5	7	11
Naakka	17	15	25	15	42	35	52	11	0,4
Varis	15	30	35	24	30	28	54	16	0,9
Korppi				0,1					0,4
Kottarainen			0,1						
Varpunen	376	230	230	93	36	9	20	10	7
Pikkuvarpunen		0,3	0,2						
Peippo	3,2	0,8	0,4	1,8		1,9			
Järripeippo	6,1	0,4	0,3		+				
Vihertpeippo	104	196	322	177	50	163	27	18	15
Tikli		1,0	2,5	4,1		11	1,9	2,7	
Vihervarpunen		2,0	23	0,6	1,7	3,8			
Hemppe									0,4
Urpiaainen	2,7	0,3	57	0,3	4,8		+		
Punatulkku	4,4	21	60	12	1,5	20	0,2	1,6	1,3
Nokkavarpunen			0,3						
Keltasirkku	15	30	18	56	5	9	2	10	8
Lajeja	32	31	44	30	25	23	23	14	19

Talvea pakoon sademetsään

Mikko Oivukka

Syksy on yksi mielenkiintoisimmista vuodenaajoista. Keltaiset ja punertavat lehdet heiluvat puissa puuskaisten tuulten mukana. Sade piiskaa ihmisiä, jotka vaeltavat aamuisin töihin. Lintumaailmassa kaikki on toisin, vähin äänin laji toisensa jälkeen häviää Suomen luonnosta, ”pakkaa kassinsa” ja matkaa etelään paremman ravinnon perässä. Me suomalaiset lintuihmiset olemme jo tottuneet siihen, että marraskuusta maaliskuuhun linturintamalla on hiljaista ja ulkona on kylmää sekä pimeää. Monelle harrastajalle talven ainoa valopilkku on seurata pihapiirin lintujen elämää ruokinnalla. Vaikka se onkin mukavaa, niin mielestäni sitä ei voi mitenkään verrata retkeilyyn Väli-Amerikan valtavissa sade- ja pilvimetsissä, jossa voi hyvällä onnella päästä näkemään vaikka tarunhoh-toisen mayaketsaalin.

Viime talvena sain mahdollisuuden viettää unohtumattoman parin kuukauden jakson yhdellä maailman linturikkaimmalla alueella. Tuliperäisessä ja eksoottisessa Costa Ricassa on havaittu yli 800 lintulajia, vaikka se on pinta-alaltaan noin

7 kertaa Suomea pienempi. Costa Rican vähemmän retkeilyssä naapurimaassa Panamassa on havaittu lähes 1000 lajia. Näistä kahdesta Väli-Amerikan helmestä Costa Ricassa on huomattavasti helpompi retkeillä, johtuen loistavasta kan-

